

Sprawozdanie z realizacji
***„Kujawsko-Pomorskiego Programu
na Rzecz Ekonomii Społecznej
do roku 2020”***
za lata 2013-2014

*Regionalne Centrum Rozwoju Społecznego
w Toruniu*

Toruń, czerwiec 2015 r.

Spis treści

Wprowadzenie	4
Ekonomia społeczna w województwie kujawsko-pomorskim (<i>stan na dzień 31.12.2014 r.</i>)	5
Charakterystyka spółdzielni socjalnych w województwie kujawsko-pomorskim	5
Centra i kluby integracji społecznej w województwie kujawsko-pomorskim	6
Zakłady aktywności zawodowej	8
Warsztaty terapii zajęciowej	9
Organizacje pozarządowe prowadzące działalność odpłatną bądź gospodarczą	11
Priorytet 1 Podniesienie zdolności do zatrudnienia osób defaworyzowanych na rynku pracy, z uwzględnieniem instrumentów ekonomii społecznej	12
Priorytet 2 Wsparcie sektora ekonomii społecznej poprzez działania na rzecz jego skutecznego i efektywnego funkcjonowania	15
Priorytet 3 Współpraca podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną i innymi podmiotami	31
Priorytet 4 Wzrost świadomości społecznej wśród mieszkańców regionu na temat ekonomii społecznej	38
Osiągnięte wskaźniki	42
Podsumowanie	45
Aneks nr 1 Baza OWES	50
Aneks nr 2 Operatorzy środków finansowych w ramach PO KL 7.2.2 w latach 2013-2014	52

Wykaz skrótów

CIS – centrum integracji społecznej

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

ES – ekonomia społeczna

JST – jednostka samorządu terytorialnego

KIS – klub integracji społecznej

NGO – (ang. *non-governmental organization*) organizacja pozarządowa

OWES – ośrodek wsparcia ekonomii społecznej

PES – podmiot ekonomii społecznej

PO KL – Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

PWP – projekt współpracy ponadnarodowej

ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

WTZ – warsztat terapii zajęciowej

ZAZ – zakład aktywności zawodowej

Wprowadzenie

10 czerwca 2014 roku Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwałą nr 24/815/14 przyjął do realizacji „*Kujawsko-Pomorski Program na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020*”.

Głównym celem Programu jest zwiększenie udziału ekonomii społecznej w rozwoju społeczno-gospodarczym, w tym aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w województwie kujawsko-pomorskim. Program określa także sposób infrastrukturalnego wsparcia w województwie oraz podkreśla konieczność wdrażania mechanizmów współpracy z samorządem województwa i samorządami lokalnymi.

W celu pozyskania informacji niezbędnych do przygotowania Sprawozdania opracowano narzędzie do zbierania danych, które było skierowane do różnych instytucji z województwa kujawsko-pomorskiego bezpośrednio lub pośrednio powiązanych z sektorem ekonomii społecznej, m.in.: do jednostek samorządu terytorialnego, ośrodków pomocy społecznej, ośrodków wsparcia ekonomii społecznej, Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Pożyczkowego, Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Poręczeń Kredytowych, Wojewódzkiego Urzędu Pracy oraz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Do przygotowania sprawozdania zostały także wykorzystane dane Głównego Urzędu Statystycznego oraz dane pozyskane z Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Sprawozdanie z realizacji w latach 2013-2014 Programu, w sposób kompleksowy przedstawia podejmowane działania, które wpisały się w realizację celu głównego. Zebrane dane, w tym działania oraz realizowane przedsięwzięcia zostały pogrupowane i przypisane do poszczególnych priorytetów, celów szczegółowych Programu, a następnie do kierunków interwencji. Sprawozdanie zawiera także tabelę monitorowania wskaźników zgodnie ze stanem na dzień 31.12.2014 r.

Ekonomia społeczna w województwie kujawsko-pomorskim (stan na dzień 31.12.2014 r.)

Ekonomia społeczna to sfera aktywności obywatelskiej, która poprzez działalność ekonomiczną i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych społeczną marginalizacją, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu.¹

Ekonomia społeczna, określana również jako gospodarka społeczna lub ekonomia solidarna w województwie kujawsko-pomorskim, podobnie jak w całym kraju, rozwija się powoli, jednak dość równomiernie.

W województwie kujawsko-pomorskim zarejestrowane są następujące podmioty tzw. nowej ekonomii społecznej (stan na 31.12.2014 r.):

- spółdzielnie socjalne – 67,
- centra integracji społecznej – 4,
- kluby integracji społecznej – 21,
- zakłady aktywności zawodowej – 7,
- warsztaty terapii zajęciowej – 36,
- organizacje pozarządowe prowadzące działalność odpłatną bądź gospodarczą – 1 092 (ogółem 4 200² ngo, z czego 74 %³ ngo prowadziło wyłącznie nieodpłatną działalność statutową, pozostałe zaś odpłatną działalność statutową i/lub działalność gospodarczą).

Nowa ekonomia społeczna skupia się nie tyle na zapewnieniu korzyści członkom (zasada wzajemności), ile na zapewnieniu korzyści społecznościom lokalnym i osobom z grup marginalizowanych lub inaczej – zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Charakterystyka spółdzielni socjalnych w województwie kujawsko-pomorskim

Zgodnie z danymi Krajowego Rejestru Sądowego w województwie kujawsko-pomorskim zarejestrowanych jest 67 spółdzielni socjalnych (stan na dzień 31.12.2014 r.).

Wśród 67 spółdzielni socjalnych znajduje się 15 spółdzielni założonych przez osoby prawne oraz 52 spółdzielnie założone przez osoby fizyczne.

W przypadku spółdzielni socjalnych osób prawnych założycielami w większości są jednostki samorządu terytorialnego, rzadziej ngo lub kościelne osoby prawne.

Od 2013 roku spółdzielnie socjalne osób prawnych cieszą się dużym zainteresowaniem. W latach 2013-2014 powstało aż 12 podmiotów tego typu.

¹ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, s. 21

² GUS, Wstępne wyniki badania społecznej i ekonomicznej kondycji organizacji trzeciego sektora w 2012 r., Tabl.1(1). Badane organizacje trzeciego sektora według regionu i województwa w 2012 r.

³ Dane za: Karolina Goś-Wójcicka (red), Trzeci sektor w Polsce stowarzyszenia, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe, organizacje samorządu zawodowego, gospodarczego i pracodawców w 2012 r., GUS, Warszawa 2014 r., s. 66

Spółdzielnie socjalne w województwie kujawsko-pomorskim najczęściej oferują usługi w obszarze⁴:

- pielęgnacji terenów zielonych,
- usług porządkowych,
- usług gastronomicznych,
- usług remontowo-budowlanych.

Działalność większości spółdzielni ma charakter wielobranżowy, tj. spółdzielnie świadczą usługi w więcej niż jednej branży.

Wśród wskazanych przez spółdzielnię socjalną usług znajdziemy także:

- usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne oraz rehabilitacyjne,
- usługi handlu,
- usługi noclegowe/hotelarskie,
- organizację koncertów i imprez,
- usługę niszczenia dokumentów,
- produkcję brykietu,
- recykling szkła,
- recykling sprzętu elektronicznego,
- segregowanie odpadów,
- usługi melioracyjne,
- produkcję opakowań do świec,
- kowalstwo,
- usługi reklamowe, w tym druk,
- usługi informatyczne i internetowe,
- animację turystyczną i produkcję pamiątek.

Centra i kluby integracji społecznej w województwie kujawsko-pomorskim

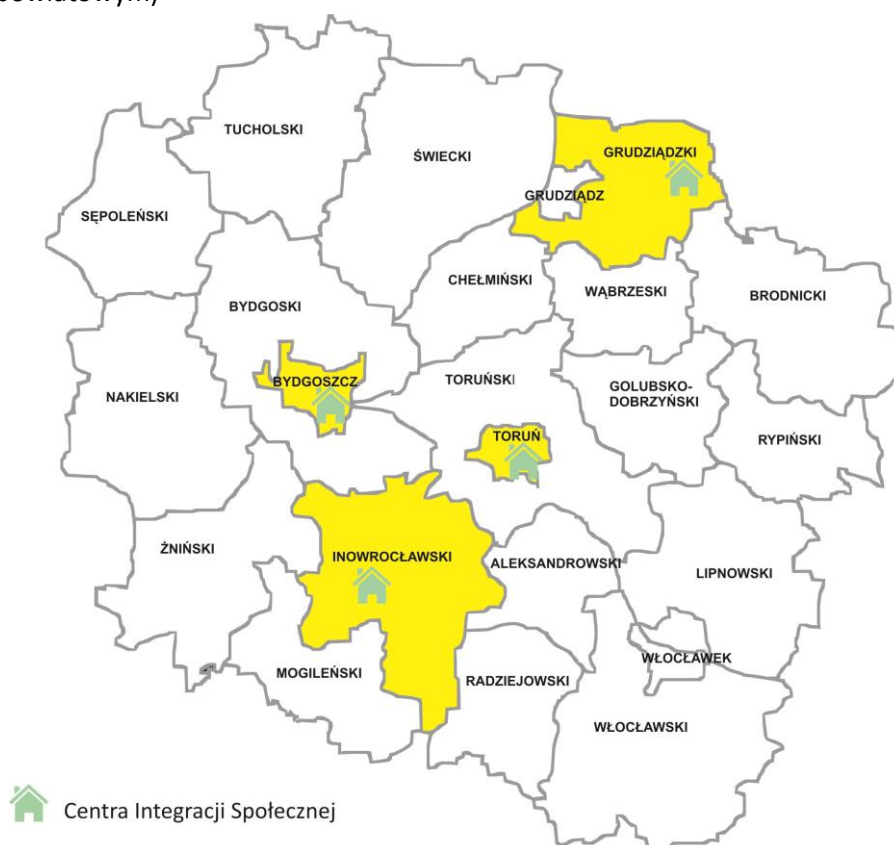
Centra i kluby integracji społecznej służą reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Centrum integracji społecznej to miejsce, w którym osoby uczestnicząc w szkoleniach, warsztatach, spotkaniach integracyjnych przygotowują się do pracy na otwartym rynku. Uczestnikami CIS-ów są osoby, które z różnych względów nie mogą znaleźć, bądź utrzymać pracy (niepełnosprawni, bezdomni, długotrwale bezrobotni, byli więźniowie, uzależnieni od alkoholu i narkotyków po zakończonym leczeniu). Zatrudnienie socjalne nie jest pracą zarobkową, lecz aktywnością, dzięki której osoba wykluczona zdobywa umiejętności zawodowe, odzyskuje godność i wiarę w siebie.

Wg stanu na dzień 01.01.2015 r. w województwie kujawsko-pomorskim funkcjonowały 4 centra integracji społecznej.

⁴ Charakterystyka branż, w których działają spółdzielnie socjalne z województwa kujawsko-pomorskiego została opracowana na podstawie ankiet otrzymanych w marcu 2015 r. od 32 spółdzielni socjalnych z regionu.

Mapa 1. Centra integracji społecznej w województwie kujawsko-pomorskim w 2014 r. (w układzie powiatowym)

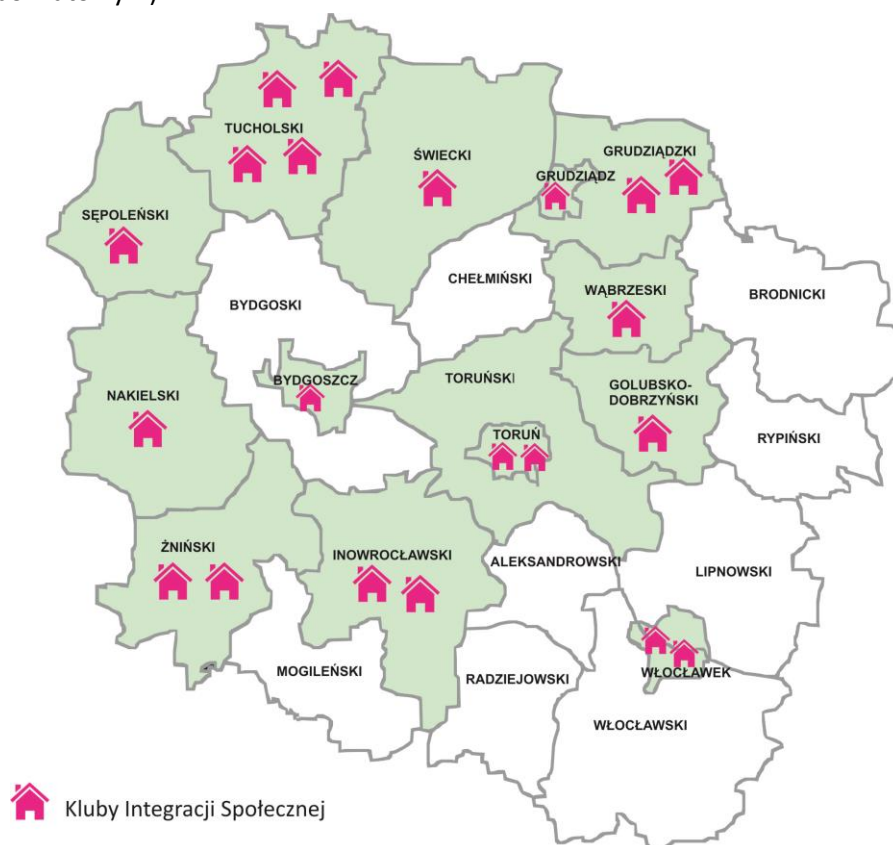
Źródło danych: Rejestr Centrów Integracji Społecznej Województwa Kujawsko – Pomorskiego prowadzony przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego.

lp.	Nazwa i adres Centrum Integracji Społecznej	Instytucja tworząca	Czasokres obowiązywania statusu CIS
1.	Centrum Integracji Społecznej im. Jacka Kuronia ul. Smoleńska 43 85-871 Bydgoszcz	Prezydent Miasta Bydgoszczy Samorządowy Zakład Budżetowy	od 28.11.2010 r. do 28.11.2015 r.
2.	Centrum Integracji Społecznej w Szumiłowie Gm. Radzyń Chełmiński 87-220 Szumiłowo 13	Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Lokalnej w Mieście i Gminie Radzyń Chełmiński	od 01.01.2012 r. do 01.01.2017 r.
3.	Centrum Integracji Społecznej ul. Stokrotkowa 22 87-100 Toruń	Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne w Toruniu	od 01.05.2010 r. do 01.05.2015 r.
4.	Centrum Integracji Społecznej w Łojewie Łojewo 21, 88-100 Inowrocław	Wójt Gminy Inowrocław	od 01.01.2013 r. do 01.01.2018 r.

Klub integracji społecznej to miejsce integrowania grup o podobnych trudnościach i problemach życiowych, gdzie wspierane są wspólne inicjatywy i przedsięwzięcia. Udział w zajęciach klubu integracji społecznej umożliwia odbudowywanie umiejętności w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych, a także w podniesieniu kwalifikacji zawodowych. Z KIS-ów mogą korzystać osoby wykluczone i marginalizowane społecznie, zwłaszcza: bezrobotni, uchodźcy, bezdomni, uzależnieni po okresie leczenia, niepełnosprawni, w tym chorzy psychicznie i upośledzeni umysłowo. Zajęcia w KIS-ach mogą przybierać różne formy: szkolenia, doradztwo zawodowe, poradnictwo psychologiczne, prace interwencyjne, staże.

Według Rejestru Klubów Integracji Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego prowadzonego przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego (stan na dzień 01.01.2015 r.) w województwie kujawsko-pomorskim działało 21 klubów integracji społecznej.

Mapa 2. Kluby integracji społecznej w województwie kujawsko-pomorskim w 2014 r. (w układzie powiatowym)

Źródło danych: Rejestr Klubów Integracji Społecznej Województwa Kujawsko – Pomorskiego prowadzony przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego.

Zakłady aktywności zawodowej

Zakłady aktywności zawodowej to jedna z form prowadzenia przedsiębiorstwa społecznego. Celem ZAZ-ów jest rehabilitacja społeczna i zawodowa zatrudnionych osób niepełnosprawnych. Dochody jakie osiąga zakład przeznaczone są m.in. na doposażenie

stanowisk pracy osób niepełnosprawnych, wsparcie ich rehabilitacji i potrzeb związanych z funkcjonowaniem w społeczeństwie.

Do dnia 31 grudnia 2014 r. na terenie województwa kujawsko-pomorskiego funkcjonowało 7 Zakładów Aktywności Zawodowej: w Bydgoszczy, Białych Błotach, Brodnicy, Wąbrzeźnie, Drzonowie, Radziejowie i Tucholi, w których zatrudnione były łącznie 364 osoby, w tym 279 osób niepełnosprawnych, z czego 185 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, 94 osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, 133 kobiety oraz 112 mieszkańców wsi⁵.

Mapa 3. Zakłady aktywności zawodowej w województwie kujawsko-pomorskim w 2014 r. (w układzie powiatowym)

Źródło danych: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Departament Spraw Społecznych i Zdrowia.

Warsztaty terapii zajęciowej

Warsztat terapii zajęciowej jest placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Warsztaty te mają na celu przywrócenie osób niepełnosprawnych społeczeństwu poprzez kształtowanie

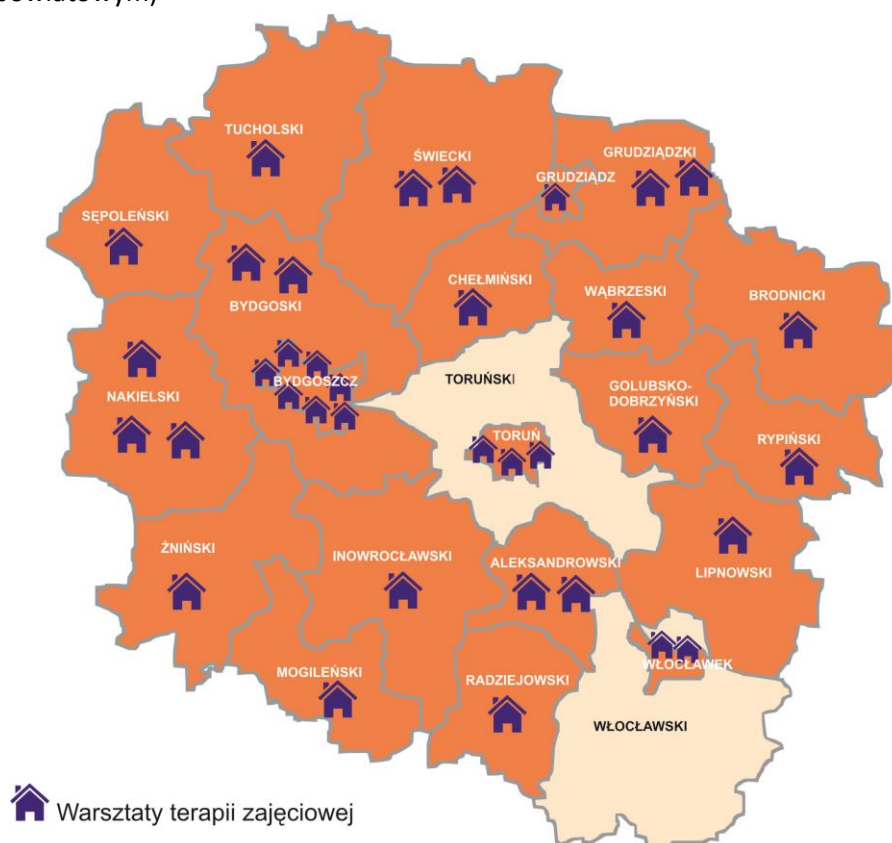
⁵ Sprawozdanie z realizacji w 2014 roku wojewódzkiego programu pn. „Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 roku, Załącznik do uchwały nr 12/348/15 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 25 lutego 2015 r., s. 37

w nich zdolności współżycia z innymi oraz dostosowania się i radzenia sobie w środowisku, w którym żyją.

Korzyści z uczestnictwa w zajęciach WZT odnosi nie tylko człowiek niepełnosprawny i jego rodzina, ale także całe społeczeństwo. Dzięki uczestnictwu w terapii zajęciowej osoby niepełnosprawne czują się akceptowane przez innych, przekonują się, że pomimo niepełnosprawności są w pełni wartościowymi członkami społeczeństwa. Uczą się samodzielnego rozwiązywania problemów i pokonywania trudności, uczą się również kontrolować swoje emocje i wyrażać je w sposób adekwatny do sytuacji.

Zgodnie z danymi Departamentu Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego – stan na dzień 31.12.2014 r. w województwie kujawsko-pomorskim funkcjonowało 36 warsztatów terapii zajęciowej. W zajęciach w warsztatach w regionie uczestniczyło łącznie 1309 osób.

Mapa 4. Warsztaty terapii zajęciowej w województwie kujawsko-pomorskim w 2014 r. (w układzie powiatowym)

Źródło danych: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Departament Spraw Społecznych i Zdrowia.

Organizacje pozarządowe prowadzące działalność odpłatną bądź gospodarczą⁶

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, w 2012 r. w województwie kujawsko-pomorskim działało 4200 organizacji trzeciego sektora (w tym stowarzyszenia, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe). Z tego 74 % ngo prowadziło wyłącznie nieodpłatną działalność statutową, pozostałe zaś odpłatną działalność statutową i/lub działalność gospodarczą.

Zgodnie z zapisami *Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej* do podmiotów ekonomii społecznej zaliczono m.in. podmioty działające w sferze pożytku publicznego, które prowadzą działalność ekonomiczną i zatrudniają pracowników, choć ich funkcjonowanie nie jest oparte na ryzyku ekonomicznym (tj. organizacje pozarządowe prowadzące działalność odpłatną i nieodpłatną pożytku publicznego). W sferze ekonomii społecznej znajdują się także organizacje pozarządowe prowadzące działalność gospodarczą, z której zyski wspierają realizację celów statutowych⁷.

W województwie kujawsko-pomorskim 2/3 badanych organizacji⁸ posiada (niezależnie od formy zatrudnienia – etat, zlecenie, dzieło) płatny personel. Procent ten jest wyższy od wskazań ogólnopolskich, w których ponad połowa organizacji deklaruje korzystanie z płatnego personelu [Klon/Jawor 2012 s. 69]. (...)

35% badanych organizacji zatrudnia personel na podstawie umowy o pracę. Wśród tych organizacji zdecydowana większość zatrudnia pojedynczych pracowników lub mały zespół, liczący od 2 do 5 osób. Najwyższy pojedynczy zadeklarowany poziom zatrudnienia wśród badanych organizacji to 32 pracowników.⁹

Kwestia pobierania opłat za usługi dzieli organizacje w województwie mniej więcej na pół: organizacje pobierających opłaty za swoje usługi lub produkty jest odrobinę więcej (51,43%) od tych nie pobierających opłat. Organizacje, które pobierają opłaty za swoje usługi, robią to głównie w formie składek pozyskiwanych od członków organizacji. W praktyce są one formą odpłatności za świadczone usługi (53,57%). (...) Nieco ponad ¼ badanych organizacji prowadzi odpłatną działalność pożytku publicznego (inaczej zwaną odpłatną działalnością statutową, działalnością nie dla zysku). Zdecydowanie mniej – jedynie 13,6% organizacji – deklaruje prowadzenie działalności gospodarczej. (...) Zdecydowana większość (81%) spośród organizacji, które nie prowadzą działalności gospodarczej (N=63), nie planuje jej rozpoczęcia. Zaledwie 8% badanych organizacji z tej grupy planuje lub rozważa założenie takiej działalności.¹⁰

⁶ Z uwagi na fakt, iż wyniki badania organizacji pozarządowych za rok 2014 r. (badanie GUS, SOF – 1) będą dostępne najwcześniej w 2015 r., stan sektora ngo podano zgodnie z najbardziej aktualnymi danymi GUS, czyli za rok 2012 r.

⁷ Por. *Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej*, s. 21

⁸ Badanie ankietowe przeprowadzone zostało na próbie 140 organizacji. Zob. *Badanie kondycji trzeciego sektora i sytuacji wolontariatu w województwie kujawsko-pomorskim*, 2013 r.

⁹ *Badanie kondycji trzeciego sektora i sytuacji wolontariatu w województwie kujawsko-pomorskim*, 2013 r., s. 17-18

¹⁰ *Tamże*, s. 30-31

Priorytet 1

Podniesienie zdolności do zatrudnienia osób defaworyzowanych na rynku pracy, z uwzględnieniem instrumentów ekonomii społecznej

Cel szczegółowy 1.2

Wsparcie na rzecz zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej

Kierunek interwencji:

1.2.2 Wsparcie finansowe umożliwiające powstawanie nowych podmiotów ekonomii społecznej i tworzenia w nich miejsc pracy.

W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014 utworzono

26 podmiotów ekonomii społecznej, w tym:

- 1 ZAZ,
- 2 KIS-y,
- 23 spółdzielnie socjalne.

W latach 2013-2014 wsparcie finansowe umożliwiające powstawanie nowych podmiotów ekonomii społecznej i tworzenia w nich miejsc pracy realizowane było głównie ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Priorytet VII *Promocja integracji społecznej*, Działanie 7.2 *Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej*.

W ramach realizowanych projektów utworzono:

- Zakład Aktywności Zawodowej w Tucholi,
- Klub Integracji Społecznej „Aktywni razem”,
- Klub Integracji Społecznej przy Miejskim Schronisku dla Bezdomnych Mężczyzn w Toruniu,
- 23 spółdzielnie socjalne.

Lp.	Beneficjent	Okres realizacji projektu	Tytuł projektu	Kwota dofinansowania	Planowane wsparcie projektowe
Konkurs nr 1/POKL/7.2.1/2012					
1	Powiat Tucholski	01.10.2013-30.09.2014	Zakład Aktywności Zawodowej w Tucholi	693 472,32 zł (w tym: w 2013 r. - 48 011,40 zł, a w 2014 r. - 645 460,92 zł)	W ramach projektu został utworzony Zakład Aktywności Zawodowej. Ponadto zrealizowano kursy zawodowe, poradnictwo psychologiczne, utworzono punkt zatrudniania osób niepełnosprawnych, poradnictwo rodzinne, pedagogiczne, prawne, prace interwencyjne.
2	Ośrodek Kształcenia i Promocji "EDUKATOR"	01.01.2013-30.04.2014	Klub Integracji Społecznej "Aktywni razem"	916 099,20 zł (w tym: w 2013 r. - 873 147,60 zł, a w 2014 r. - 42 951,60 zł)	W ramach projektu został utworzony Klub Integracji Społecznej i została wsparta jego działalność. Dodatkowo zrealizowano aktywizację zawodową (doradztwo zawodowe, IPD, kurs komputerowy, szkolenia zawodowe, staże zawodowe), aktywizację społeczną (poradnictwo psychologiczne, warsztaty umiejętności społecznych i komunikacji interpersonalnej, trening autoprezentacji, poradnictwo prawne i psychologiczne, warsztaty profilaktyczne, konsultacje z przedstawicielami ZUS, US, KRUS, PUP).

Konkurs nr 2/POKL/7.2.1/2012 ponadnarodowy					
1	Fundacja Gospodarcza Pro Europa	01.09.2013-28.02.2015	PWP Dach nad Twoją przyszłością	948 617,60 zł (w tym: w 2013 r. - 114 399,20 zł, a w 2014 r. - 737 307,20 zł)	W ramach projektu został utworzony Klub Integracji Społecznej. Ponadto zrealizowano poradnictwo psychologiczne, zajęcia podnoszące kompetencje życiowe, klub pracy, poradnictwo zawodowe, indywidualny program wychodzenia z bezdomności, poradnictwo prawne, pracę socjalną, streetworking, coaching, kursy zawodowe, staże zawodowe.

Projekty wybrane do realizacji w ramach Poddziałania 7.2.2 realizowane w 2013 i 2014 roku - w ramach których udzielono wsparcia finansowego umożliwiającego powstanie nowych podmiotów ekonomii społecznej							
	Numer umowy/aneksu/decyzji	Nazwa beneficjenta	Tytuł projektu	Data rozpoczęcia realizacji projektu	Data zakończenia realizacji projektu	Wartość projektu (w PLN)	Spółdzielnie społeczne założone w roku 2013/2014
1	POKL.07.02.02-04-001/13-00	Fundacja Gospodarcza Pro Europa	Kujawsko-Pomorski Inkubator Przedsiębiorczości Społecznej	2013-09-01	2015-09-30	1 399 881,00	1.GRUDZIĄDZKA SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA "LAJMA" 2.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA SAMI-PACK 3.NADWIŚLAŃSKA SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA PLUS
2	POKL.07.02.02-04-002/11-00	Centrum Edukacji i Kultury "Zenit" - inż. Ryszard Girczyc	Włocławskie Centrum Wsparcia Ekonomii Społecznej	2012-01-01	2013-12-31	1 871 541,76	1.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA "VOTRE" 2.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA "RAJ"
3	POKL.07.02.02-04-007/11-00	Fundacja Ekspert-Kujawy	Spółdzielnia socjalna szansą dla Ciebie	2012-01-01	2014-04-30	1 189 156,32	1.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA TV ŻNIN 2.NIESZAWSKA SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA BUDOWLANI 3.INOWROCŁAWSKA SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA 4.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA ROZETA 5.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA ELEKTRO-ENERGIA
4	POKL.07.02.02-04-007/13-01	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA	Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej III	2013-07-01	2015-06-30	1 371 716,92	1.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA ART DECO 2.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA NOTEĆ 3.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA KORONOWIANKA 4.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA STARY ARSENAŁ

5	POKL.07.02.02-04-009/13-00	Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Toruniu	2013-10-01	2015-09-30	1 351 194,72	1.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA CULMEN 2.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA KULTURHAUZ
6	POKL.07.02.02-04-011/11-00	Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych "Tłok"	OŚRODEK WSPARCIA INICJATYW EKONOMII SPOŁECZNEJ	2012-01-01	2014-12-31	3 049 909,00	1.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA "LUBICZANKA"
7	POKL.07.02.02-04-012/13-00	Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych TŁOK	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej	2013-08-01	2015-09-30	1 301 607,40	1.PŁUŻNICKA SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA "POMOCNA EKIPA" 2.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA "KOMTUR"
8	POKL.07.02.02-04-013/13-00	Centrum Edukacji i Kultury "Zenit"- inż. Ryszard Girczyc	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej "SUKCES"	2013-08-01	2015-07-31	1 308 588,18	1.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA ARTYSTYCZNI 2.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA MIX
9	POKL.07.02.02-04-019/13-00	Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy	Kujawsko - Pałuckie Centrum Ekonomii Społecznej	2013-10-01	2015-09-30	1 230 307,52	1.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA CZAKRAM 2.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA "TWOJE SMAKI"
							23 spółdzielnie socjalne

Priorytet 2

Wsparcie sektora ekonomii społecznej poprzez działania na rzecz jego skutecznego i efektywnego funkcjonowania

Cel szczegółowy 2.1

Wzrost poziomu wiedzy i umiejętności kadry PES

Kierunek interwencji:

2.1.2 Systematyczne doskonalenie i doształcanie kadr PES.

**W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014 zrealizowano
117 działań (szkolenia, wyjazdy studyjne, transfer wiedzy)
łącznie dla 1083 przedstawicieli/ pracowników PES
oraz 5759,5 godzin doradztwa dla PES.**

Działania realizowane przez OWES-y¹¹

W działania obejmujące systematyczne doskonalenie i doształcanie kadr podmiotów ekonomii społecznej zaangażowane były Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej funkcjonujące na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

W latach 2013-2014 kierunek interwencji OWES-y realizowały w ramach projektów PO KL 7.2.2 poprzez:

- szkolenia (w tym szkolenia zawodowe),
- doradztwo (prawne, księgowo, marketingowe, PR i IT, z tworzenia biznesplanu oraz pozyskiwania środków finansowych),
- transfer wiedzy z włoskich spółdzielni socjalnych,
- wyjazdy studyjne,
- kompleksowe wsparcie doradczo-szkoleniowe dla spółdzielni socjalnych (w tym na etapie tworzenia i rozwijania działalności gospodarczej w zakresie analizy rynku, analiz finansowych i biznesowych polegające na pomocy doradczej).

W okresie sprawozdawczym **OWES-y zrealizowały łącznie 102 działania** (szkolenia, wyjazdy studyjne, itp.) ogółem **dla 967 osób** – przedstawicieli/kadr PES oraz **5759,5 godziny doradztwa dla PES.**

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Doskonalenie i doształcanie kadr PES realizowane było także przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu – jednostkę organizacyjną województwa kujawsko-pomorskiego, zarówno w ramach *Wojewódzkiego programu doskonalenia kadr pomocy*

¹¹Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, których działania wykazywane są w Sprawozdaniu prowadziły następujące podmioty: Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA, Fundacja Gospodarcza Pro Europa, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży, Centrum Edukacji i Kultury „Zenit” inż. Ryszard Girczyk, Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych TŁOK.

społecznej województwa kujawsko-pomorskiego „PROFESJA”, jak i w ramach projektu systemowego „Akademia pomocy i integracji społecznej – wsparcie kadr” (PO KL 7.1.3).

WOJEWÓDZKI PROGRAM DOSKONALENIA KADR POMOCY SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO „PROFESJA”

W latach 2013-2014 w ramach Programu zorganizowano łącznie **8 szkoleń dla 89 pracowników WTZ** z województwa kujawsko-pomorskiego, w tym:

- 6 szkoleń nt. „Kształtowanie umiejętności życiowych, motywacyjnych i społecznych osób niepełnosprawnych – treningi nawyków celowej aktywności” – zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r.,
- 2 szkolenia nt. „Warsztaty Terapii Zajęciowej - jako podmioty Ekonomii Społecznej – działalność gospodarcza i odpłatna podmiotów prowadzących WTZ”.

PROJEKT SYSTEMOWY ROPS W TORUNIU PN. „AKADEMIA POMOCY I INTEGRACJI SPOŁECZNEJ – WSPARCIE KADR”

W latach 2013-2014 w ramach projektu zorganizowano łącznie **7 działań dla 27 pracowników PES**, w tym:

- 2 dwudniowe szkolenia warsztatowe nt. „Pomoc społeczna i ekonomia społeczna. Razem czy osobn.”,
- 1 szkolenie warsztatowe nt. „Spółdzielnia socjalna osób prawnych. Krok po kroku”,
- 1 szkolenie warsztatowe nt. „Ekonomia społeczna jako narzędzie rozwoju lokalnego”,
- 3 wizyty studyjne nt. „Ekonomia społeczna w wymiarze lokalnym w województwie kujawsko-pomorskim”.

2.1.3 Udostępnianie informacji o podmiotach oferujących szkolenia i doradztwo dla PES i osób zainteresowanych uzyskaniem wsparcia w ramach ekonomii społecznej (bank informacji).

W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014 ROPS w Toruniu:

- utworzył **1 zakładkę** na stronie internetowej ROPS poświęconą wsparciu ekonomii społecznej,
- umieścił **dane kontaktowe 6 OWES** funkcjonujących w ramach PO KL Poddziałanie 7.2.2,
- opracował **4 informacje do kalendarza wydarzeń** o zaplanowanych szkoleniach, itp.

W 2013 roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu na swojej stronie internetowej (www.ropstorun.home.pl) opracował zakładkę poświęconą ekonomii społecznej. Oprócz informacji na temat ekonomii społecznej w regionie w zakładce zamieszczane są także wiadomości na temat wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej świadczonego przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej z województwa kujawsko-

pomorskiego. Informacje te przedstawiane są zarówno w formie tradycyjnej (artykuły) jak i w formie interaktywnej mapy województwa. Od 2014 r. w zakładce *Ekonomia społeczna* zamieszczane są również, w formie kalendarza wydarzeń, informacje na temat działań planowanych przez OWES-y z regionu np. informacje o szkoleniach, seminariach, konferencjach, targach.

Cel szczegółowy 2.2

Promocja marki i jakości PES

Kierunek interwencji:

2.2.2 Upowszechnianie wysokiej jakości usług i produktów PES w regionie kujawsko-pomorskim.

W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014:

- promowano produkty i usługi PES na **3 portalach internetowych**,
- zrealizowano **38 działań, których odbiorcami było ponad 12.000 osób.**

Wychodząc naprzeciw potrzebie promocji i upowszechniania wysokiej jakości usług oraz produktów PES w regionie Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, a także Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu zrealizowały w latach 2013-2014 szereg działań w tym obszarze, m.in.:

Działania realizowane przez OWES-y

W latach 2013-2014 funkcjonowały łącznie **3 portale internetowe** poświęcone promocji produktów i usług ekonomii społecznej:

- Portal internetowy www.odpowiedzialnezakupy.pl prowadzony przez Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych TŁOK, w ramach którego swoje produkty promowały podmioty ekonomii społecznej z regionu. Na portalu wyroby zaprezentowało 79 PES, które łącznie oferują 304 produkty.
- Platforma wymiany informacji i promocji PES w województwie kujawsko - pomorskim www.latajacaakademia.eu w ramach projektu „Latająca Akademia Przedsiębiorczości Społecznej”(PO KL 7.2.2) wraz z biblioteczką zawierającą publikacje o ES i PES. Projekt realizowany był przez Fundację Gospodarczą Pro Europa oraz firmę VOBACOM.
- Portal internetowy www.owes.fundacja-proeuropa.org.pl wraz z E-katalogiem usług oferowanych przez PES. Portal funkcjonuje w ramach projektu Fundacji Gospodarczej Pro Europa „Kujawsko-Pomorski Inkubator Przedsiębiorczości Społecznej”(PO KL 7.2.2).

Pozostałe działania realizowane przez OWES-y

Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej z regionu upowszechniały wysokiej jakości usługi i produkty PES w regionie kujawsko-pomorskim. W okresie sprawozdawczym OWES-y zrealizowały łącznie **24 działania dla 8676 odbiorców**, w tym:

- targi ekonomii społecznej,
- debaty,
- spotkania w regionie,
- newsletter,
- seminaria,
- informatory i broszury,
- stoiska, pokazy i prezentacje PES w ramach większych wydarzeń.

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

W latach 2013-2014 produkty i usługi PES były upowszechniane podczas *Kujawsko-Pomorskiego Forum Ekonomii Społecznej* w ramach **14 działań**, w których udział wzięło **ok. 3 800 osób**.

W 2013 roku w ramach *IV Kujawsko-Pomorskiego Forum Ekonomii Społecznej*:

- zaprezentowano dobre praktyki w ramach drzwi otwartych w podmiotach ekonomii społecznej (7 wydarzeń),
- podczas konferencji w dniu 27 września 2013 r. podmioty ekonomii społecznej z województwa kujawsko-pomorskiego zaprezentowały się zarówno w części plenarnej – dotyczącej dobrych praktyk, jak również podczas plenerowych spotkań z ekonomią społeczną przedstawiając swoje produkty,
- w dniu 18 września 2013 r. ukazał się artykuł w Gazecie Wyborczej pn. „*Ekonomia społeczna wokół nas*”, w którym m.in. promowano produkty i usługi PES z regionu.

Działania w 2013 roku skierowane były do ok. 2000 osób.

W 2014 roku w ramach *V Kujawsko-Pomorskiego Forum Ekonomii Społecznej*:

- w dniu 12 września 2014 r. w toruńskim Muzeum Etnograficznym zorganizowano *Wojewódzkie Targi Ekonomii Społecznej*, podczas których zaprezentowało się 26 podmiotów ekonomii społecznej z regionu, oferujących regionalne przysmaki, wyroby artystyczne oraz ręcznie robioną biżuterię. Wydarzenie było okazją do promocji produktów i usług podmiotów ekonomii społecznej z województwa kujawsko-pomorskiego.
- zaprezentowano dobre praktyki w formie drzwi otwartych w podmiotach ekonomii społecznej (4 wydarzenia).

W 2014 roku w wydarzeniach wzięło udział ok. 1800 osób.

IV i V Kujawsko-Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej zorganizowane zostały przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu – jednostkę organizacyjną województwa kujawsko-pomorskiego oraz Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej z regionu.

Cel szczegółowy 2.3

Rozwój infrastrukturalnego systemu wsparcia ekonomii społecznej w województwie

Kierunek interwencji:

2.3.1 Rozwój kompleksowego wsparcia PES, w tym spółdzielni socjalnych, opartego na sieci ośrodków wsparcia ekonomii społecznej, dostępnych w każdym powiecie.

W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014 ROPS w Toruniu:

- przeprowadził **1 konkurs** w ramach 7.2.2 PO KL,
- wyłonił w konkursie **6 OWES-ów**.

Przygotowując się do rozpisania konkursu w 2013 roku na kontynuację wsparcia sektora ekonomii społecznej w ramach sieci ośrodków wsparcia ekonomii społecznej, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu zaproponował podział województwa na 6 tzw. subregionów obejmujących swoim zasięgiem zbliżony terytorialnie obszar.

W 2013 roku w ramach **Poddziałania 7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej przeprowadzono konkurs nr 1/POKL/7.2.2/2013:**

- Termin naboru: 12.03-12.04.2013 r.
- Kwota alokacji na konkurs: 8.400.000 zł (max. 1.400.000 zł na OWES).
- Wpłynęło 19 wniosków o dofinansowanie.
- Przeprowadzono 19 ocen formalnych – wszystkie pozytywne.
- Przeprowadzono ocenę merytoryczną 19 wniosków – 11 ocen pozytywnych, 8 ocen negatywnych.
- Do dofinansowania przyjęto 6 projektów – w ramach danego konkursu dofinansowanie w każdym subregionie otrzymał tylko jeden projekt.
- Podpisano 6 umów o dofinansowanie na kwotę 7.963.295,74 zł co stanowi 94,80% wykorzystania alokacji z Planu Działania na 2013 rok.

Obowiązujące w konkursie kryteria dostępu (zgodnie z Planem Działania na 2013 rok):

1. Projekt jest skierowany do grup docelowych z obszaru województwa kujawsko-pomorskiego (w przypadku osób fizycznych zamieszkujących na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego w rozumieniu przepisów Kodeksu Cywilnego lub uczących się na jego obszarze, w przypadku innych podmiotów posiadających jednostkę organizacyjną na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego).
2. Projekt jest realizowany wyłącznie na terenie jednego subregionu spośród sześciu wskazanych poniżej:
 - 1) pierwszego subregionu (powiaty: sępoleński, nakielski, bydgoski ziemski, Miasto Bydgoszcz),
 - 2) drugiego subregionu (powiaty: tucholski, świecki, grudziądzki ziemski, Miasto Grudziądz),
 - 3) trzeciego subregionu (powiaty: żniński, inowrocławski, mogileński),

- 4) czwartego subregionu (powiaty: chełmiński, aleksandrowski, toruński ziemski, Miasto Toruń),
 - 5) piątego subregionu (powiaty: radziejowski, lipnowski, włocławski ziemski, Miasto Włocławek),
 - 6) szóstego subregionu (powiaty: wąbrzeski, brodnicki, golubsko-dobrzyński, rypiński).
3. Projektodawca składa nie więcej niż 2 wnioski o dofinansowanie projektu w ramach danego konkursu.
 4. Projektodawca w okresie realizacji projektu prowadzi biuro projektu (lub posiada siedzibę, filię, delegaturę, oddział czy inną prawnie dozwoloną formę organizacyjną działalności podmiotu) na terenie danego subregionu, na obszarze którego jest realizowany projekt, z możliwością udostępnienia pełnej dokumentacji wdrażanego projektu oraz zapewniające uczestnikom projektu możliwość osobistego kontaktu z kadrą projektu.
 5. Projekt kończy się nie wcześniej niż 30 czerwca 2015 r. i nie później niż 30 września 2015 r., a okres jego realizacji nie może być krótszy niż 24 miesiące.
 6. Wnioskodawca gwarantuje utrzymanie trwałości funkcjonowania Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej na terenie województwa kujawsko-pomorskiego po zakończeniu realizacji projektu w okresie równym okresowi realizacji projektu jako instytucji otoczenia sektora ekonomii społecznej, zapewniając podmiotom ekonomii społecznej taki sam zakres form wsparcia, jaki świadczył w sposób komplementarny i łączny w ramach 1 typu operacji (trwałość finansowa przedsięwzięcia i struktur organizacyjnych przez czas odpowiadający okresowi finansowania ze środków EFS).
 7. Projektodawca zobowiąże się we wniosku o dofinansowanie projektu do tego, że prowadzony przez niego Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej będzie wdrażał standardy działania instytucji wsparcia ekonomii społecznej opracowane i ogłoszone przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, a następnie podda się procesowi weryfikacji wypełnienia ww. standardów - certyfikacji.
 8. Projekt zakłada realizację pierwszego i drugiego typu wsparcia, przy czym minimalna liczba spółdzielni socjalnych utworzonych w ramach projektu wynosi 2.
 9. Projekt zapewnia dostęp do świadczonej oferty na terenie każdego powiatu wchodzącego w skład danego subregionu, na terenie którego funkcjonuje dany OWES.

Obowiązujące w konkursie kryterium strategiczne (zgodnie z Planem Działania na 2013 rok): projektodawca na dzień złożenia wniosku o dofinansowanie posiada co najmniej roczne doświadczenie w prowadzeniu Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej na terenie województwa kujawsko-pomorskiego i/lub był operatorem wsparcia na zakładanie spółdzielni socjalnych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego przez co najmniej rok (waga: 20 pkt).

Wsparcie infrastrukturalne ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim obrazuje Aneks nr 1 do Sprawozdania – Baza OWES.

2.3.2 Wspieranie i upowszechnianie instrumentów finansowych dla PES poprzez rozwój oferty dotacji, pożyczek i poręczeń skierowanych do PES.

W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014:

- udzielono pożyczek **7 podmiotom ekonomii społecznej o wartości 348 432,00 zł (wartość poręczeń 27 000,00 zł.),**
- wsparcie finansowe w formie dotacji można było uzyskać **w 9 projektach PO KL.**

Działania realizowane przez Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy

W latach 2013-2014 udzielono pożyczek **7 podmiotom ekonomii społecznej z województwa kujawsko-pomorskiego.**

Wartość udzielonych przez Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy pożyczek dla PES w okresie 2013-2014 to 348 432,00 zł. Wartość udzielonych poręczeń Funduszu Poręczeń Kredytowych w tym okresie 27 000,00 zł.

Oferta Funduszu została skierowana do podmiotów ekonomii społecznej z województwa kujawsko-pomorskiego. Zainteresowani mogli otrzymać nie tylko środki na zakup wyposażenia, sprzętu czy programów komputerowych, ale także środki na przeprowadzenie remontów i modernizacji, a nawet środki, które zapewniły płynność finansową organizacji oczekującej na przekazanie transzy dofinansowania projektu unijnego.

Oprocentowanie było bardzo niskie w porównaniu z komercyjnym. Maksymalna kwota pożyczki: 100 000,00 zł. Okres spłaty pożyczki – do 60 miesięcy. Ubiegający się o pożyczkę z poręczeniem Funduszu Poręczeń Kredytowych w jednym miejscu składali całą dokumentację. Produkt był innowacyjny dzięki:

- możliwości ubiegania się o pożyczkę innych, niż prowadzące działalność gospodarczą PES,
- jednemu miejscu składania dokumentów,
- jednemu wnioskowi o udzielenie pożyczki wraz z poręczeniem,
- kosztom poręczenia rozłożonym w skali roku na miesięczne raty,
- miękkiej windykacji,
- doradztwu,
- dostosowaniu metodologii oceny ryzyka do specyfiki podmiotów ekonomii społecznej, poprzez zmianę proporcji pomiędzy oceną obiektywną a subiektywną,
- stworzeniu procedury umożliwiającej ocenę podmiotów ekonomii społecznej nieprowadzących działalności gospodarczej,
- wprowadzeniu zasady pari passu,
- dywersyfikacji ryzyka,
- wspólnej dla funduszu pożyczkowego i poręczeniowego metodologii oceny ryzyka.

Kierunek interwencji realizowany był w ramach projektu „PI Fundusz Pożyczkowy ES”. Projekt realizowany był w ramach Priorytetu VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.2

Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej, Poddziałanie 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, przez Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne CISTOR oraz Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy.

Działania realizowane przez OWES-y

W ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Poddziałanie 7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej istniała możliwość otrzymania dotacji na założenie spółdzielni socjalnych, przystąpienie bądź zatrudnienie w spółdzielni socjalnej.

Operatorami środków finansowych w latach 2013-2014 w województwie kujawsko-pomorskim były OWES-y prowadzone przez następujące podmioty:

- Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych TŁOK,
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA,
- Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy,
- Fundacja Gospodarcza Pro Europa,
- Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży/ Toruńskie Stowarzyszenie Ekologiczne TILIA,
- Centrum Edukacji i Kultury Zenit,
- Fundacja Ekspert-Kujawy.

łącznie **wsparcie finansowe umożliwiające powstawanie nowych podmiotów ekonomii społecznej można było uzyskać w 9 projektach** realizowanych w ramach PO KL 7.2.2. Wykaz operatorów wsparcia finansowego w ramach PO KL 7.2.2 w latach 2013-2014 zawiera Aneks nr 2.

2.3.3 Stałe doradztwo dla PES.

W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014 udzielono 1405,5 godzin doradztwa dla 147 osób, 81 podmiotów ekonomii społecznej oraz 5 grup inicjatywnych.

Działania realizowane przez OWES-y

W ramach kierunku interwencji 2.3.3 *Stałe doradztwo dla PES*, Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej z województwa kujawsko-pomorskiego świadczyły usługi doradztwa biznesowego dla PES. **W ramach swoich działań OWES-y udzieliły łącznie 1341,5 godzin (usług) doradztwa dla 147 osób, 17 PES oraz 5 grup inicjatywnych.** Wsparcie dotyczyło przede wszystkim:

- analizy biznesplanów,
- analizy potrzeb rynku i klasyfikacji planów przedsięwzięcia,
- opracowywania planów promocji,
- pozyskiwania dodatkowych środków na działalność,
- poradnictwa księgowego, prawnego i marketingowego.

Działania realizowane przez inne podmioty

W ramach projektu „PI Fundusz Pożyczkowy ES” CISTOR Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne prowadziło *Punkt Informacyjno-Konsultacyjny*, w ramach którego udzielane było wsparcie doradcze. **Z usług Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego skorzystały 64 podmioty ekonomii społecznej.**

Projekt realizowany był w ramach Priorytetu VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej, Poddziałanie 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, przez Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne CISTOR oraz Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy.

2.3.4 Upowszechnienie standardów i mechanizmów certyfikacji w podmiotach tworzących system wsparcia dla PES.

W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014 ROPS w Toruniu:

- opracował **2 informacje na stronę internetową** dotyczące akredytacji OWES,
- zamieścił na stronie internetowej **8 dokumentów związanych z procesem AKSES** (standardy, regulaminy, formularz samooceny, kartę audytu, wzór wniosku, alokację audytów, zarządzenie).

Zgodnie z zapisami Regulaminu Procesu Akredytacji OWES przyjętego Uchwałą Nr 6 Komitetu Akredytacyjnego z dnia 18 grudnia 2014 r., Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej do wniosku o przeprowadzenie procesu akredytacji dołączają opinię regionalnego ośrodka polityki społecznej, właściwego ze względu na deklarowany przez wnioskodawcę obszar działalności.

Opinia ROPS powinna dotyczyć co najmniej włączania się OWES w działania dotyczące ekonomii społecznej na poziomie regionalnym, współpracy z instytucjami regionalnymi i innymi OWES, oceny jakości i skuteczności prowadzonych przez OWES działań.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu przygotowując się do procesu akredytacji, opracował w 2014 roku ankietę skierowaną do Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej, na podstawie której wystawiono w 2015 r. opinie dla 7 OWES.

Od 2014 roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu na swojej stronie internetowej www.ropstorun.home.pl upowszechnia informacje dotyczące systemu akredytacji i standardów działań instytucji wsparcia ekonomii społecznej.

Wśród informacji w zakładce pn. *Akredytacja OWES* zamieszczone zostały:

- Standardy działania i usług Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej,
- Regulamin procesu akredytacji Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej – rok 2014/2015,
- Formularz samooceny,
- Karta audytu oraz metodologia pomiaru wskaźników efektywnościowych,
- Wzór wniosku o akredytację,

- Alokacja audytów w ujęciu wojewódzkim,
- Regulamin korzystania z logotypu AKSES,
- Zarządzenie nr 13 Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 marca 2014 r. w sprawie powołania Komitetu Akredytacyjnego ds. systemu akredytacji oraz standardów usług i działania ośrodków wsparcia ekonomii społecznej (ujednolicone).

Cel szczegółowy 2.4

Rozwój instytucjonalnego wsparcia ekonomii społecznej w regionie

Kierunek interwencji:

2.4.1 Koordynowanie na poziomie województwa działań na rzecz ekonomii społecznej w regionie.

W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014 ROPS w Toruniu:

- zorganizował **2 edycje *Kujawsko-Pomorskiego Forum Ekonomii Społecznej***,
- przeprowadził **7 spotkań** z przedstawicielami OWES,
- opracował **4 informacje** do kalendarza wydarzeń,
- opracował **10 artykułów** do biuletynu,
- wydał **1 biuletyn w nakładzie 1000 szt.**
- zorganizował **29 działań (spotkań, szkoleń, wyjazdów studyjnych) dla 564 osób**,
- przygotował łącznie **37 informacji na stronę internetową.**

- Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej (Dz. U. 2004 Nr 64 poz. 593) art. 21 pkt 4a, do zadań samorządu województwa należy m.in. koordynowanie działań na rzecz ekonomii społecznej w regionie. Działania te w województwach wykonują jednostki organizacyjne – regionalne ośrodki polityki społecznej.

Koordynacja działań na rzecz ekonomii społecznej obejmuje w szczególności:

- 1) rozwój infrastruktury usług aktywizacji, integracji oraz reintegracji społecznej i zawodowej na rzecz osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 2) inspirowanie i promowanie nowych metod działań w zakresie aktywizacji, integracji oraz reintegracji społecznej i zawodowej osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 3) wspieranie rozwoju partnerskiej współpracy pomiędzy samorządami lokalnymi a podmiotami świadczącymi usługi aktywizacji, integracji oraz reintegracji społecznej i zawodowej na rzecz osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 4) monitorowanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości społecznej służącej zwiększeniu aktywności społecznej i zawodowej osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 5) zwiększanie kompetencji służb zajmujących się aktywizacją, integracją oraz reintegracją społeczną i zawodową osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

- W ramach działań koordynacyjnych w latach 2013-2014 Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu:

- organizował *Kujawsko-Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej* (2 edycje),
- spotykał się z przedstawicielami Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (łącznie 7 spotkań z udziałem 65 osób),
- opracowywał kalendarz wydarzeń w regionie na podstawie informacji otrzymanych od OWES (w 2014 r. 4 informacje),
- redagował biuletyn „*Ekonomia społeczna w województwie kujawsko-pomorskim*” (10 artykułów, nakład biuletynu: 1000 szt.),
- organizował szkolenia, seminaria i wyjazdy studyjne poświęcone tematyce ekonomii społecznej i współpracy międzyinstytucjonalnej w obszarze ekonomii społecznej (17 spotkań, 2 seminaria, 7 szkoleń warsztatowych, 3 wyjazdy studyjne; łącznie dla 564 osób),
- przygotowywał i publikował informacje skierowane zarówno do przedstawicieli administracji publicznej, w szczególności pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej jak również do podmiotów ekonomii społecznej (łącznie 37 informacji na stronę internetową),
- prezentował dobre praktyki w zakresie aktywizacji, integracji oraz reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym np. podczas spotkań edukacyjnych i seminariów.

2.4.2 Inspirowanie i wspieranie funkcjonowania reprezentacji środowiska ekonomii społecznej i jej otoczenia (w formie lokalnych i regionalnych zespołów ds. ekonomii społecznej).

W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014 :

- zorganizowano **5 spotkań** dot. lokalnych zespołów ds. ekonomii społecznej **dla 86 osób**,
- funkcjonował **1 zespół lokalny ds. ekonomii społecznej** - zespół ds. Monitoringu programu współpracy GMT z podmiotami ekonomii społecznej.

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu w 2014 roku zorganizował cykl spotkań pn. „*Ekonomia społeczna dla lokalnych społeczności. Lokalne społeczności dla ekonomii społecznej. Korzyści współpracy podmiotów ekonomii społecznej z administracją lokalną*”. W ramach cyklu, 5 spotkań poświęcono idei powoływania lokalnych zespołów ds. ekonomii społecznej. Na przykładzie województwa warmińsko-mazurskiego uczestnicy spotkania zapoznali się z zasadami powoływania powiatowych lokalnych zespołów ds. ekonomii społecznej, a także korzyściami wynikającymi z funkcjonowania tego typu zespołów w powiatach.

Spotkania były szansą do podjęcia działań na rzecz wzmocnienia ekonomii społecznej w rozwoju społeczności lokalnych, w tym także do popularyzowania przedsiębiorczości społecznej wśród przedstawicieli samorządów lokalnych.

Wszystkie spotkania skierowane były do przedstawicieli samorządów lokalnych, sektora ekonomii społecznej, reprezentantów organizacji pozarządowych, lokalnych grup działania, liderów społeczności lokalnych, sołtysów, animatorów lokalnych oraz osób zainteresowanych współpracą i partnerskim działaniem na rzecz ekonomii społecznej.

W **5 spotkaniach** udział wzięło **86 osób**, w tym 28 przedstawicieli JST i 58 reprezentantów PES.

Działania realizowane przez samorzady lokalne

- W województwie kujawsko-pomorskim funkcjonował **1 lokalny zespół ds. ekonomii społecznej**. W Toruniu przy Radzie Działalności Pożytku Publicznego Miasta Torunia powołano zespół lokalny ds. ekonomii społecznej – zespół ds. Monitoringu programu współpracy GMT z podmiotami ekonomii społecznej.
- W ramach kierunku interwencji, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu w latach 2013-2014 zaopiniował 11 projektów przygotowanych przez samorzady lokalne w konkursach: *Podmiot zatrudnienia socjalnego partnerem Ośrodka Pomocy Społecznej i PUP w realizacji kontraktów socjalnych* oraz „*Gminne programy aktywizacji społeczno-zawodowej na rzecz budownictwa socjalnego*”.

2.4.3 Wdrożenie struktury i mechanizmów stałej wymiany wiedzy i doświadczeń na rzecz ekonomii społecznej na płaszczyźnie krajowej i międzynarodowej (np. wizyty studyjne, prezentacje dobrych praktyk, Kujawsko-Pomorski Portal Ekonomii Społecznej/strona internetowa).

W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014 zrealizowano:

- **3 projekty współpracy ponadnarodowej** w obszarze ekonomii społecznej,
- **58 działań dla ponad 34 000 odbiorców** (OWES-y),
- **2 edycje Kujawsko-Pomorskiego Forum Ekonomii Społecznej.**

Działania realizowane w ramach projektów współpracy ponadnarodowej

- Jednym z celów Projektu „**PWP Od wykluczenia do zatrudnienia – adaptacja zawodowa osób w trudnej sytuacji życiowej**” było wsparcie jednostek samorządu terytorialnego z województwa kujawsko-pomorskiego w zakresie rozwiązywania lokalnych problemów społecznych poprzez tworzenie samorządowych spółdzielni socjalnych.

W ramach projektu „PWP od wykluczenia do zatrudnienia – adaptacja zawodowa osób w trudnej sytuacji życiowej” realizowane były 2 równoległe ścieżki wsparcia:

- wsparcie samorządu w zakresie diagnozy lokalnej, opracowania innowacyjnego modelu wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym przy wykorzystaniu rozwiązań spółdzielczych i jego implementacji,
- wsparcie dla przyszłych pracowników spółdzielni w postaci opracowania Indywidualnych Planów Działania, warsztatów rozwoju osobistego, kursów zawodowych, wsparcia coachingowego, staży i zatrudnienia subsydiowanego,

środków na doposażenie stanowisk pracy, warsztatów studyjnych w samorządowych spółdzielniach socjalnych (dobre praktyki).

Elementem projektu był ponadto transfer wiedzy i innowacyjnych rozwiązań z Włoch w ramach partnerstwa z Federazione Trentina della Cooperazione (Federacja Spółdzielczości Prowincji Trentino).

Projekt „PWP Od wykluczenia do zatrudnienia – adaptacja zawodowa osób w trudnej sytuacji życiowej” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Program Operacyjny Kapitał Ludzki (Priorytet VII. Promocja integracji społecznej. Działanie 7.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej. Poddziałanie 7.2.1. Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym).

Okres realizacji projektu: 01.04.2013 r. – 30.06.2015 r.

Lider projektu: Stowarzyszenie Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych

- Projekt **„Toruński program współpracy instytucji ekonomii społecznej z administracją lokalną jako szansa na stabilne funkcjonowanie PES”** był projektem innowacyjnym - testującym z komponentem ponadnarodowym realizowanym w partnerstwie pomiędzy CISTOR Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne, Gminę Miasta Toruń i Samorząd Miejski w Lejdzie. W ramach projektu wypracowano ciekawe rozwiązania w obszarze współpracy pomiędzy dwiema stronami, będącymi jednocześnie reprezentantami i partnerami.

Celem projektu był wzrost stabilności i trwałości funkcjonowania toruńskich podmiotów ekonomii społecznej poprzez polepszenie współpracy z administracją Torunia oraz zwiększenie wzajemnego zaufania i znajomości potrzeb obu stron.

W ramach projektu została zrealizowana wizyta studyjna w Lejdzie, której celem była wymiana doświadczeń z zagranicznym partnerem w zakresie włączania PES w realizację polityk publicznych.

Projekt realizowany był w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet VII "Promocja integracji społecznej", Działanie 7.2. "Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej", Poddziałanie 7.2.1. "Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym".

Okres realizacji projektu: 01.02.2012 r. – 31.01.2015 r.

Lider projektu: CISTOR Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne

- Projekt **„PWP Dach nad Twoją przyszłością”** realizowany był przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu, Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia oraz Fundację Gospodarczą Pro Europa. Działania projektu objęły wsparciem 40 osób bezdomnych, niezatrudnionych, przebywających w Miejskim Schronisku dla Bezdomnych Mężczyzn. Głównym celem projektu było zwiększenie zdolności do adaptacji społecznej beneficjentów poprzez działania Klubu Integracji Społecznej, nabycie kwalifikacji zawodowych, poprawę zdolności do zatrudnienia poprzez staże

zawodowe i pośrednictwo pracy. Ważnym elementem była adaptacja i upowszechnianie brytyjskich metod pracy w drodze współpracy ponadnarodowej. Projekt realizowany był w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet VII "Promocja integracji społecznej", Działanie 7.2. "Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej", Poddziałanie 7.2.1. "Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym".

Okres realizacji projektu: 01.09.2013 r. – 28.02.2015 r.

Lider projektu: Fundacja Gospodarcza Pro Europa

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

W ramach IV i V Kujawsko-Pomorskiego Forum Ekonomii Społecznej istniała możliwość wymiany wiedzy i doświadczeń w obszarze ekonomii społecznej zarówno na płaszczyźnie krajowej jak i międzynarodowej.

- W 2013 r. w ramach IV Kujawsko-Pomorskiego Forum Ekonomii Społecznej odbył się cykl 6 debat pn. „Lokalne spotkania z ekonomią społeczną”. Podczas debat skierowanych do przedstawicieli lokalnych władz, przedsiębiorców, instytucji rynku pracy, pomocy i integracji społecznej, a także do sektora ekonomii społecznej, przedstawiono zakres działalności OWES-ów, dyskutowano na temat szans i możliwości rozwoju ekonomii społecznej, a także omówiono bariery i zagrożenia dla rozwoju ekonomii społecznej w poszczególnych subregionach oraz możliwości współpracy podmiotów ekonomii społecznej z JST i biznesem. Wnioski z lokalnych debat zostały zaprezentowane podczas konferencji podsumowującej Forum w dniu 27 września 2013 r. w Regionalnym Centrum Edukacji Ekologicznej w Przysieku.
- W dniu 12 września 2014 r. w Urzędzie Marszałkowskim w ramach konferencji kończącej V Kujawsko-Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej podjęto dyskusję na temat zagranicznych doświadczeń w obszarze ekonomii społecznej. W warsztacie pn. „Jak skorzystać z doświadczeń zagranicznych” Przemysław Piechocki - Prezes Zarządu Stowarzyszenia na Rzecz Spółdzielni Socjalnych zachęcał do korzystania z doświadczeń zagranicznych zwłaszcza z dobrych praktyk w obszarze włoskiego sektora spółdzielczego.

Działania realizowane przez OWES-y

Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej realizowały szereg działań wpisujących się w kierunek interwencji 2.4.3, m.in.:

- wizyty studyjne,
- debaty lokalne (seminaria),
- CASE (spotkania dla przedstawicieli PES, administracji publicznej oraz osób planujących rozpocząć działalność w sektorze ekonomii społecznej),
- wymianę doświadczeń i wiedzy na temat ekonomii społecznej na portalach internetowych: www.odpowiedzialnezakupy.pl, www.aktywnawies.pl, www.kujawsko-pomorskie.ngo.pl, www.kpces.byd.pl, www.owes.fundacja-proeuropa.org.pl, www.kpowes.org.pl,

- Międzynarodowe Spotkanie z Ekonomią Społeczną (6-10.04.2014 r.).

W okresie sprawozdawczym OWES-y zrealizowały łącznie **58 działań dla ponad 34 000 odbiorców**.

Dodatkowo OWES-y aktywnie uczestniczyły w spotkaniach realizowanych przez inne NGO, w tym w Ogólnopolskich Spotkaniach Ekonomii Społecznej oraz w działaniach w ramach projektu systemowego 1.19 Zintegrowany System Wsparcia Ekonomii Społecznej.

2.4.4 Wdrożenie stałego mechanizmu monitorowania i oceny działania systemu wsparcia w oparciu o funkcjonujące standardy.

Z uwagi na opóźnienia w ogłoszeniu przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej pierwszego naboru wniosków w ramach systemu akredytacji standardów działania i usług Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej, kierunek interwencji 2.4.4 będzie realizowany od 2015 roku.

2.4.5 Monitorowanie i konsultowanie rozwiązań prawno-instytucjonalnych tworzonych przez władze krajowe.

W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014
przedstawiciele ROPS, w szczególności Dyrektor, uczestniczyli
w 4 posiedzeniach Konwentu Dyrektorów ROPS.

- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu monitorował prace przygotowawcze dokumentu - *Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej*, a także krajowego Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.
- Przedstawiciele ROPS w Toruniu uczestniczyli w 4 posiedzeniach Konwentu Dyrektorów ROPS, których celem było m. in. konsultowanie aktualnego stanu prac nad dokumentami programowymi dotyczącymi aktywnej integracji, ekonomii społecznej oraz usług społecznych. Podczas Konwentów Dyrektorów ROPS monitorowano również postępy prac związane z Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, a także Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej.
- ROPS w Toruniu uczestniczył również w konsultowaniu treści pism i stanowisk kierowanych przez Konwent Dyrektorów ROPS do MRR i MPiPS dotyczących m.in.: możliwości występowania przez ROPS-y w roli beneficjenta na poziomie krajowym w obszarze ekonomii społecznej.
- Przedstawiciele ROPS w Toruniu podczas posiedzeń Konwentu Dyrektorów ROPS uczestniczył w dyskusjach m.in. o postępie prac nad System akredytacji i standardów działania instytucji wsparcia ekonomii społecznej AKSES, koordynacji ekonomii społecznej na poziomie regionów przez ROPS.

2.4.6 Upowszechnianie i inicjowanie nawiązywania kontaktów PES z biznesem (np. Targi Ekonomii Społecznej).

**W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014
zrealizowano 50 działań dla ok. 5000 osób.**

Działania realizowane przez OWES-y

W ramach swoich działań Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej upowszechniały i inicjowały nawiązywanie kontaktów podmiotów ekonomii społecznej z biznesem. W okresie sprawozdawczym OWES-y zrealizowały łącznie **48 działań dla ponad 3000 osób**.

Wśród realizowanych w latach 2013-2014 działań znalazły się m.in.:

- Targi ekonomii społecznej w Bydgoszczy (z udziałem 80 osób z 21 podmiotów ekonomii społecznej),
- lokalne debaty na temat możliwości współpracy PES z przedsiębiorcami i lokalnymi samorządami na terenie województwa (36 debat dla 864 osób),
- „Targowisko ekonomii społecznej” oraz „Kiermasz bożonarodzeniowych inspiracji” – wydarzenia realizowane w 2014 r., których celem było zaprezentowanie podmiotów ekonomii społecznej.

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

W 2013 i 2014 roku w ramach *Kujawsko-Pomorskiego Forum Ekonomii Społecznej* podmioty ekonomii społecznej z regionu miały okazję zaprezentować się jako potencjalni partnerzy dla biznesu.

- W 2013 roku podczas konferencji w dniu 27 września 2013 r. podmioty ekonomii społecznej z województwa kujawsko-pomorskiego zaprezentowały się zarówno w części plenarnej – dotyczącej dobrych praktyk, jak również podczas plenerowych spotkań z ekonomią społeczną wystawiając swoje produkty,
- W 2014 roku w ramach *Wojewódzkich Targów Ekonomii Społecznej* (12 września 2014 r.) zaprezentowało się 26 podmiotów ekonomii społecznej z regionu, oferujących regionalne przysmaki, wyroby artystyczne oraz ręcznie robioną biżuterię. W wydarzeniu udział wzięło ok. 1800 osób.

Priorytet 3

Współpraca podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną i innymi podmiotami

Cel szczegółowy 3.1

Wzmocnienie roli ekonomii społecznej w rozwoju społeczności lokalnych

Kierunek interwencji:

3.1.1 Popularyzowanie ekonomii społecznej i PES wśród przedstawicieli samorządów lokalnych regionu, mediów, służb zatrudnienia i służb społecznych.

W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014
zrealizowano ok. 100 działań dla ponad 5000 osób.

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

W latach 2013-2014 Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu popularyzował ekonomię społeczną i podmioty ekonomii społecznej wśród przedstawicieli samorządów lokalnych regionu, mediów, służb zatrudnienia i służb społecznych w ramach projektu systemowego „Akademia pomocy i integracji społecznej – wsparcie kadr” (PO KL 7.1.3) oraz w ramach Kujawsko-Pomorskiego Forum Ekonomii Społecznej.

PROJEKT SYSTEMOWY ROPS W TORUNIU PN. „AKADEMIA POMOCY I INTEGRACJI SPOŁECZNEJ – WSPARCIE KADR”

- **7 spotkań** w 2013 roku wzmacniających wiedzę kadry ośrodków pomocy społecznej na temat ekonomii społecznej. Spotkania poświęcone były infrastrukturalnemu systemowi wsparcia ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim. Celem spotkań była prezentacja oferty 6 Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej z regionu, a także nawiązanie współpracy pomiędzy OPS, PUP i OWES, która może przyczynić się do wsparcia działań na rzecz rozwoju i promocji ekonomii społecznej w regionach. W spotkaniach uczestniczyło 116 osób.
- **3 wizyty studyjne** 2-dniowe nt. *Ekonomia społeczna w wymiarze lokalnym w województwie kujawsko-pomorskim* dla 59 osób.
- **Kampania promocyjno-informacyjna** w zakresie promowania i upowszechniania ekonomii społecznej. W ramach kampanii opublikowano artykuł prasowy pt. „Ekonomia społeczna – biznes z ludzką twarzą” (13 grudnia 2013 r. Gazeta Pomorska, nakład 93.545 egz.) oraz broszurę „ABC Ekonomii społecznej” wraz z insertem (13 oraz 20 grudnia 2013 r. Gazeta Pomorska, łączny nakład 187 545 egz.).
- **Cykl 5 spotkań** w 2014 r. nt. *„Ekonomia społeczna dla lokalnych społeczności. Lokalne społeczności dla ekonomii społecznej. Korzyści współpracy podmiotów ekonomii społecznej z administracją lokalną”* dla 86 osób.
- **Cykl 5 spotkań** w 2014 r. nt. idei i celu powoływania lokalnych zespołów ds. ekonomii społecznej. Na przykładzie województwa warmińsko-mazurskiego uczestnicy spotkania

zapoznali się z zasadami powoływania powiatowych lokalnych zespołów ds. ekonomii społecznej, a także korzyściami wynikającymi z funkcjonowania tego typu zespołów w powiatach. W spotkaniu udział wzięło 86 osób.

- **1 szkolenie warsztatowe** 2-dniowe: „Współpraca pomiędzy podmiotami ekonomii społecznej, a instytucjami rynku pracy oraz instytucjami pomocy i integracji społecznej. *Ekonomia społeczna jako element Programu Aktywizacja i Integracja*” (29 osób).
- **1 szkolenie warsztatowe** 2-dniowe: „Spółdzielnia socjalna osób prawnych. Krok po kroku” (20 osób).
- **1 szkolenie warsztatowe** 2-dniowe: „Ekonomia społeczna jako narzędzie rozwoju lokalnego”(14 osób).
- **Działania informacyjne** w 2014 r. – wydanie broszury pt. „ABC Ekonomii społecznej” (dodruk w nakładzie 5000 egz.), biuletyn „Ekonomia Społeczna w województwie kujawsko-pomorskim” – (nakład 1000 szt.).
- **2 seminaria** pn. „Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami ekonomii społecznej – perspektywy i bariery”, które odbyły się 3 października 2014 r. w Bydgoszczy oraz 14 listopada 2014 r. w Toruniu (łącznie 92 osoby).

KUJAWSKO-POMORSKIE FORUM EKONOMII SPOŁECZNEJ

W ramach Kujawsko-Pomorskiego Forum Ekonomii w latach 2013-2014 popularyzowano ekonomię społeczną i podmioty ekonomii społecznej wśród przedstawicieli samorządów lokalnych, mediów, służb zatrudnienia i służb społecznych.

Każdego roku podczas Forum w ramach Dni z Ekonomią Społeczną, Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej działające w regionie organizowały szereg wydarzeń takich jak: lokalne debaty, doradztwo, szkolenia, drzwi otwarte, targi, piknik, spotkania w szkołach.

Fora kończyły się konferencjami skierowanymi w szczególności do przedstawicieli administracji publicznej i całego środowiska ekonomii społecznej.

Działania realizowane przez OWES-y

Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej z województwa kujawsko-pomorskiego w okresie sprawozdawczym zrealizowały łącznie **64 działania dla 1737 osób**, w tym m.in.:

- debaty lokalne,
- wystąpienia na sesjach Rad Gmin,
- seminaria informacyjno-promocyjne,
- Warsztaty Wymiany Doświadczeń,
- konferencje (w tym „Sąd nad Ekonomią Społeczną" i "Ekonomia społeczna - warto rozmawiać"),
- szkolenia dla Powiatowych Rad Zatrudnienia i PUP,
- VII Zjazd Sołtysów Powiatu Toruńskiego i I Zjazd Kół Gospodyń Wiejskich Powiatu Toruńskiego,
- CASE.

3.1.2 Działania na rzecz zwiększenia udziału PES w realizacji zadań publicznych w tym upowszechnianie mechanizmów zamawiania usług i produktów PES m. in. z zastosowaniem klauzul społecznych.

**W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014
zrealizowano 51 działań dla 1531 osób.**

Działania realizowane przez OWES-y

W latach 2013-2014 Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej funkcjonujące w regionie zrealizowały **43 działania** na rzecz zwiększenia udziału podmiotów ekonomii społecznej w realizacji zadań publicznych łącznie dla **1231 osób**.

Wśród zrealizowanych działań znalazły się:

- wystąpienia na sesjach Rady Gmin,
- seminaria informacyjno-promocyjne,
- Warsztaty Wymiany Doświadczeń,
- konferencja nt. „Wykorzystanie klauzul społecznych w procesie zamówień publicznych w oparciu o obowiązujące regulacje prawne”,
- ogłoszenia prasowe, ulotki i plakaty,
- poradniki,
- debaty z udziałem przedstawicieli samorządu terytorialnego zachęcające do stosowania klauzul społecznych w procedurach zamówień publicznych,
- audycja radiowa,
- newsletter,
- debaty, seminaria lokalne, CASE.

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

W latach 2013-2014 Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu promował znaczenie podmiotów ekonomii społecznej w realizacji zadań publicznych dla społeczności lokalnych, w szczególności w stosowaniu klauzul społecznych. Działania te realizowane były w ramach projektu systemowego „Akademia pomocy i integracji społecznej – wsparcie kadr” (PO KL 7.1.3) oraz w ramach Kujawsko-Pomorskiego Forum Ekonomii Społecznej.

PROJEKT SYSTEMOWY ROPS W TORUNIU PN. „AKADEMIA POMOCY I INTEGRACJI SPOŁECZNEJ – WSPARCIE KADR”

- Cykl 5 spotkań w 2014 r. nt. „Ekonomia społeczna dla lokalnych społeczności. Lokalne społeczności dla ekonomii społecznej. Korzyści współpracy podmiotów ekonomii społecznej z administracją lokalną”, w ramach którego omówiono możliwe formy współpracy pomiędzy sektorem publicznym, a sektorem ekonomii społecznej. Przedstawiono także możliwości współpracy, ze szczególnym uwzględnieniem stosowania klauzul społecznych w prawie zamówień publicznych. W spotkaniach uczestniczyło 86 osób.

- 2 seminaria nt. „Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami ekonomii społecznej – perspektywy i bariery”, które odbyły się w dniach: 3 października 2014 r. w Bydgoszczy oraz 14 listopada 2014 r. w Toruniu. W seminariach łącznie uczestniczyły 92 osoby.

KUJAWSKO-POMORSKIE FORUM EKONOMII SPOŁECZNEJ

- W ramach V Kujawsko-Pomorskiego Forum Ekonomii Społecznej przybliżono tematykę klauzul społecznych: w części plenarnej wystąpienie Tomasza Schimanka nt. „Klauzule społeczne” oraz w części warsztatowej „Jak stosować klauzule społeczne w samorządach lokalnych”. W konferencji udział wzięły 122 osoby.

3.1.3 Wzmocnienie udziału PES w tworzeniu regionalnych i lokalnych rozwiązań prawnych na rzecz ekonomii społecznej (strategie, programy, plany działań).

W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014:

- **39 samorządów lokalnych** uwzględniło problematykę ekonomii społecznej w dokumentach,
- OWES-y uczestniczyły w **18 działaniach dla 540 osób**.

Działania realizowane przez samorządy lokalne¹²

- 39 samorządów (gminnych i powiatowych) uwzględniło problematykę ekonomii społecznej w swoich dokumentach. W większości zapisy dotyczące ekonomii społecznej ujęto w dokumentach takich jak: strategie rozwoju gminy, strategie rozwiązywania problemów społecznych, programy na rzecz zatrudnienia, programy współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Działania realizowane przez OWES-y

Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej z województwa kujawsko-pomorskiego aktywnie uczestniczyły w pracach nad „Kujawsko-Pomorskim Programem na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020”.

Kierunek interwencji 3.1.3 OWES-y realizowały także poprzez:

- wystąpienia na sesjach Rad Gmin,
- prace nad programami współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- udział w VII Zjeździe Sołtysów Powiatu Toruńskiego i I Zjeździe Kół Gospodyń Wiejskich Powiatu Toruńskiego.

OWES-y zrealizowały **18 działań dla 540 osób**.

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Do prac nad „Kujawsko-Pomorskim Programem na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020” zostali zaproszeni przedstawiciele sektora ekonomii społecznej, zarówno w ramach

¹² Źródło danych: informacja otrzymana od jst z województwa kujawsko-pomorskiego.

Wojewódzkiego Zespołu Ekspertckiego ds. Ekonomii Społecznej, jak również Interdyscyplinarnej Grupy Roboczej ds. Ekonomii Społecznej.

Cel szczegółowy 3.2

Rozwój lokalnych partnerstw na rzecz ekonomii społecznej

Kierunek interwencji:

3.2.1 Upowszechnianie idei tworzenia lokalnych partnerstw z udziałem PES.

W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014:
- zrealizowano **50 działań dla 1731 osób,**
- **partnerstwa na rzecz ekonomii społecznej** funkcjonowały w **25 gminach.**

Działania realizowane przez OWES-y

Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej z regionu realizowały łącznie **45 działań** wpisujących się w kierunek interwencji **dla 1645 osób** poprzez:

- spotkania (w tym spotkania animacyjne),
- działania promocyjno-informacyjne (relacja telewizyjna, kampania outdoorowa, wywiad radiowy, ogłoszenia prasowe),
- seminaria lokalne z prezentacją modeli i doświadczeń współpracy międzysektorowej na rzecz ekonomii społecznej wraz z prezentacją dobrych praktyk,
- szkolenia, w ramach których poruszono m.in. zagadnienia związane z metodologią tworzenia partnerstw w teorii i w praktyce.

Działania realizowane przez samorządy lokalne¹³

- W **25 gminach** województwa kujawsko-pomorskiego funkcjonują **partnerstwa na rzecz ekonomii społecznej**. Najliczniejszą grupą są partnerstwa związane z powołaniem i/lub funkcjonowaniem spółdzielni socjalnej (14), partnerstwa dot. realizacji projektu (8), działalności podmiotu reintegracji CIS/KIS (2) oraz porozumienie związane z rozwojem lokalnym - LGD (1).

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu w ramach projektu systemowego PO KL 7.1.3 podczas **5 spotkań** w 2014 r. upowszechniał ideę tworzenia lokalnych partnerstw z udziałem PES na przykładzie projektu pn. „*PI-PWP – Toruński program współpracy instytucji ekonomii społecznej z administracją lokalną jako szansa na stabilne funkcjonowanie PES*” realizowanego przez CISTOR Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne. W ramach spotkań omówiono możliwe formy współpracy pomiędzy sektorem publicznym, a sektorem ekonomii społecznej. W spotkaniach udział wzięło **86 osób**.

¹³ Źródło danych: informacja otrzymana od jst z województwa kujawsko-pomorskiego.

Cel szczegółowy 3.3

Rozwój form współpracy i wsparcia PES ze strony samorządów lokalnych i innych partnerów

Kierunek interwencji:

3.3.1 Rozwijanie współpracy pomiędzy PES a instytucjami rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej.

W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014:

- zrealizowano **101 działań dla 944 osób**,
- **24 Ośrodki Pomocy Społecznej** z regionu rozwijały współpracę pomiędzy PES a instytucjami rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej.

Działania realizowane przez OWES-y

Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej włączając się w działania na rzecz współpracy pomiędzy sektorem ekonomii społecznej, a instytucjami publicznymi w latach 2013-2014 zrealizowały łącznie **81 działań dla 623 osób**:

- spotkania z wójtami, starostami, burmistrzami, kierownikami OPS celem informacji o możliwości podejmowania partnerstw lokalnych, współpracy, itp.
- debaty,
- spotkania z przedstawicielami PUP-ów,
- seminaria lokalne,
- CASE.

Działania realizowane przez samorządy lokalne

W rozwijanie współpracy pomiędzy PES a instytucjami rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej zaangażowane były **24 Ośrodki Pomocy Społecznej z regionu**. Ośrodki rozwijały i realizowały współpracę przede wszystkim w ramach projektów. OPS-y współpracowały także z podmiotami ekonomii społecznej korzystając z ich usług.

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu w latach 2013-2014 realizował szereg działań, których celem było rozwijanie współpracy pomiędzy PES a instytucjami rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej. Działania te realizowane były w ramach projektu systemowego „Akademia pomocy i integracji społecznej – wsparcie kadr” (PO KL 7.1.3). Łącznie zrealizowano **17 spotkań** wzmacniających wiedzę kadry ośrodków pomocy społecznej na temat ekonomii społecznej (dla **288 osób**).

7 spotkań poświęconych było infrastrukturalnemu systemowi wsparcia ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim (OWES), zaś 10 spotkań w 2014 r. odbyło się nt. „*Ekonomia społeczna dla lokalnych społeczności. Lokalne społeczności dla ekonomii społecznej. Korzyści współpracy podmiotów ekonomii społecznej z administracją lokalną*”.

Dodatkowo zrealizowano **2** dwudniowe **szkolenia warsztatowe** nt. „*Pomoc społeczna i ekonomia społeczna. Razem czy osobno*” (**33 osoby**).

Priorytet 4

Wzrost świadomości społecznej wśród mieszkańców regionu na temat ekonomii społecznej

Cel szczegółowy 4.1

Monitorowanie wpływu ekonomii społecznej na włączenie społeczne

Kierunek interwencji:

4.1.1 Wdrożenie mechanizmów stałego monitorowania PES i efektów ich działań, służących włączeniu społecznemu, w tym zatrudnienia.

W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014
opracowano **1 ankietę** do spółdzielni socjalnych z województwa kujawsko-pomorskiego.

W związku z realizacją kierunku interwencji Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu w IV kwartale 2014 roku opracował ankietę skierowaną do spółdzielni socjalnych z województwa kujawsko-pomorskiego.

Ankieta została stworzona m.in. w celu badania potrzeb spółdzielni socjalnych, a także określenia oczekiwań wobec instytucji wspierających ekonomię społeczną.

Cel szczegółowy 4.2

Popularyzacja ekonomii społecznej w społeczeństwie regionu

Kierunek interwencji:

4.2.1 Realizacja regionalnych i lokalnych kampanii promocyjno-informacyjnych dotyczących ekonomii społecznej za pomocą mediów tradycyjnych i elektronicznych oraz portali społecznościowych.

W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014
zrealizowano **31 działania/kampanie promocyjno-informacyjne.**

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

W związku z realizacją kierunku interwencji Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu – jednostka organizacyjna Województwa Kujawsko-Pomorskiego, w ramach projektu systemowego „Akademia pomocy i integracji społecznej – wsparcie kadr” (PO KL 7.1.3) w latach 2013-2014 zrealizował kampanię promocyjno-informacyjną popularyzującą wiedzę nt. ekonomii społecznej skierowaną do szerokiego grona mieszkańców regionu. Kampania zawierała następujące działania:

- artykuł prasowy - pt. „*Ekonomia społeczna – biznes z ludzką twarzą*” w Gazecie Pomorskiej w nakładzie 93.545 egzemplarzy,
- broszura „*ABC ekonomii społecznej*” wraz z dwukrotnym insertem w Gazecie Pomorskiej; łączny nakład insertu: 187 545 egzemplarzy oraz dodruk w 2014 r. 5000 egz.

- biuletyn „*Ekonomia Społeczna w województwie kujawsko-pomorskim*” poświęcony ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim w nakładzie 1000 szt.
- 2 seminaria pn. „*Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami ekonomii społecznej – perspektywy i bariery*”. W seminariach uczestniczyły łącznie 92 osoby, w tym 30 przedstawicieli PES.

Działania realizowane przez OWES-y

Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej w regionie w ramach kierunku interwencji zrealizowały **30 kampanii promujących i informujących o ekonomii społecznej oraz ofercie PES**. Kampanie o charakterze m.in. telewizyjnym, radiowym i internetowym obejmowały następujące elementy:

- eventy, jarmarki i targowiska es,
- materiały promocyjne takie jak: ulotki, plakaty, kalendarze, publikacje,
- bilbordy reklamowe,
- ogłoszenia, spoty, audycje i wywiady radiowe,
- filmy promujące PES,
- strony internetowe, na których promowano ekonomię społeczną i podmioty ekonomii społecznej z województwa kujawsko-pomorskiego np.: www.odpowiedzialnezakupy.pl, www.tlok.pl, www.owes.eu, www.aktywnawies.pl, www.ekonomia-spoleczna.com.pl,
- newsletter oraz profil na facebook-u,
- ogłoszenia prasowe, artykuły oraz wywiady w lokalnej prasie,
- spotkania informacyjne dla młodzieży w szkołach oraz wykłady na uczelniach wyższych nt. ekonomii społecznej,
- konferencje promujące ekonomię społeczną,
- debaty nt. ekonomii społecznej,
- konkursy, w tym konkurs na maskotkę ekonomii społecznej.

Swoim zasięgiem kampanie realizowane przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej objęły całe województwo kujawsko-pomorskie.

4.2.2 Realizacja stałych wydarzeń promujących ekonomię społeczną na poziomie regionalnym i lokalnym (m. in. Forum Ekonomii Społecznej).

**W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014 zrealizowano
2 edycje Kujawsko-Pomorskiego Forum Ekonomii Społecznej.**

KUJAWSKO-POMORSKIE FORUM EKONOMII SPOŁECZNEJ

W okresie sprawozdawczym zrealizowano IV i V Kujawsko-Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej. Organizatorem Forum był Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu – jednostka organizacyjna Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej z regionu.

Kujawsko-Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej jako impreza o zasięgu wojewódzkim, finansowana ze środków Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego umożliwiła prezentację inicjatyw podejmowanych na rzecz ekonomii społecznej w naszym województwie.

W latach 2013-2014 r. Forum tradycyjnie przybrało formę Dni z Ekonomią Społeczną, w ramach których Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej działające w regionie zorganizowały szereg wydarzeń takich jak: lokalne debaty, doradztwo, szkolenia, drzwi otwarte, targi, piknik, spotkania w szkołach, drzwi otwarte w podmiotach ekonomii społecznej.

Cele Kujawsko-Pomorskiego Forum Ekonomii Społecznej:

- promocja idei ekonomii społecznej jako jednego z narzędzi w zakresie integracji społeczno-zawodowej grup najbardziej narażonych na wykluczenie społeczne,
- stworzenie możliwości do wymiany doświadczeń na temat tworzenia i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej,
- wykreowanie przestrzeni do omówienia sukcesów i porażek podmiotów ekonomii społecznej działających w naszym województwie,
- podsumowanie dotychczasowych osiągnięć w sektorze ekonomii społecznej,
- podjęcie dyskusji o przyszłości przedsiębiorczości społecznej,
- prezentacja kujawsko-pomorskich podmiotów ekonomii społecznej, w szczególności ich oferty kierowanej do lokalnych społeczności.

W ramach Forum w latach 2013-2014 zorganizowano **42 wydarzenia**, w tym:

- 9 debat dotyczących ekonomii społecznej,
- 11 prezentacji dobrych praktyk, drzwi otwartych w podmiotach ekonomii społecznej,
- 6 spotkań doradczych (spotkania, dyżury specjalistów) m.in. w zakresie przedsiębiorczości społecznej, marketingu, prawa, księgowości,
- 4 szkolenia dla mieszkańców regionu zainteresowanych ekonomią społeczną oraz przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej,
- 2 konferencje,
- 2 targi ekonomii społecznej,
- 1 seminarium nt. kondycji sektora ekonomii społecznej,
- 1 piknik promujący przedsiębiorczość społeczną,
- 1 Wojewódzkie Targi Ekonomii Społecznej z udziałem 26 podmiotów ekonomii społecznej – wystawców oraz 8 zespołów artystycznych,
- 5 innych wydarzeń (konkursy, doradztwo, kafejka internetowa ekonomii społecznej).

Patronat honorowy nad IV i V Kujawsko-Pomorskim Forum Ekonomii Społecznej objął Marszałek Województwa Pan Piotr Całbecki.

Cel szczegółowy 4.3

Włączanie wiedzy na temat ekonomii społecznej do systemu kształcenia formalnego i nieformalnego

Kierunek interwencji:

4.3.2 Organizacja regionalnych konkursów wiedzy o ekonomii społecznej w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych (organizator konkursu – Samorząd Województwa).

**W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014
OWES-y przeprowadziły 21 spotkań edukacyjnych dla młodzieży w 6 miastach.**

Z uwagi na planowaną realizację kierunku interwencji, Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej prowadzone przez Fundację Gospodarczą Pro Europa oraz Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży wraz ze Stowarzyszeniem Tilia, podjęły działania mające na celu podniesienie wiedzy o ekonomii społecznej w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w województwie kujawsko-pomorskim.

W latach 2013-2014 zostało przeprowadzonych łącznie **21 spotkań w 6 miastach:** Aleksandrowie Kujawskim, Chełmnie, Toruniu, Świeciu, Grudziądzu i Tucholi.

Osiągnięte wskaźniki

Lp.	Wskaźnik	Źródło danych	Wartość osiągnięta w latach 2013-2014	Wartość docelowa do 2020 roku
Wskaźnik oddziaływania – dla celu głównego				
1.	Liczba osób objętych wsparciem, w tym działaniami aktywizującymi, przez podmioty ekonomii społecznej, a także instytucje wspierające przedsiębiorczość społeczną w regionie w ramach Programu	Dane z Centralnej Aplikacji Statystycznej, Sprawozdanie za rok 2013 i 2014 z realizacji Działania, Dane UM WK-P	10 213	30 000
Główne wskaźniki rezultatu – dla priorytetów				
Dla Priorytetu 1:				
2.	Liczba osób pracujących i zatrudnionych w podmiotach ekonomii społecznej (PES) działających w regionie	Dane z Centralnej Aplikacji Statystycznej, Dane UM WK-P, dane OWES	14 285	15 584
3.	Liczba osób, które w wyniku udziału w zajęciach CIS lub KIS usamodzielnily się ekonomicznie	Dane z Centralnej Aplikacji Statystycznej	277	400
Dla Priorytetu 1 i 2:				
4.	Liczba nowych podmiotów ekonomii społecznej założonych w wyniku działalności OWES	Dane ROPS	23	40
5.	Liczba osób korzystających ze wsparcia OWES	Sprawozdanie za rok 2013 i 2014 z realizacji Działania	5 638 (3253 z 2013 r. i 2385 z 2014 r.)	12 000
Dla Priorytetu 3:				
6.	Liczba samorządów, które uwzględniły problematykę ekonomii społecznej w lokalnych programach	Informacja od JST	39	100

	i strategiach			
Dla Priorytetu 4:				
7.	Liczba odbiorców działań informacyjnych	Dane ROPS, dane OWES	ok. 547 100	600 000
8.	Liczba szkół, w których wdrożono działania edukacyjne w zakresie ekonomii społecznej		Kierunek interwencji 4.3.1 realizowany będzie od 2015 r.	150
Główne wskaźniki produktu dla celów szczegółowych				
Dla celu szczegółowego 1.1:				
9.	Liczba instytucji zatrudnienia socjalnego i integracji społecznej objętych wsparciem w ramach Programu		Kierunek interwencji 1.1.1 realizowany będzie od 2015 r.	50
Dla celu szczegółowego 2.1:				
10.	Liczba PES, których pracownicy/członkowie skorzystali ze wsparcia szkoleniowo-doradczego świadczonego przez OWES w ramach Programu ¹⁴	Sprawozdanie za rok 2013 i 2014 z realizacji Działania	470 (183 z 2013 r. i 287 z 2014 r.)	300
Dla celu szczegółowego 2.2:				
11.	Liczba edycji regionalnego konkursu na najlepszy produkt PES	Dane ROPS	0	4
Dla celu szczegółowego 2.3:				
12.	Liczba OWES w regionie	Dane ROPS	7 (w 2013 r.) 6 (w 2014 r.)	6
13.	Liczba PES, które skorzystały z oferty funduszy pożyczkowych i/lub poręczeniowych	Informacja z Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Pożyczkowego	7	40
Dla celu szczegółowego 2.4:				
14.	Liczba działających zespołów ds. ekonomii społecznej	Informacja od JST, Dane ROPS	2	30
Dla celu szczegółowego 3.1:				
15.	Liczba gmin objętych działaniami upowszechniającymi	Dane ROPS, dane OWES	144	144

¹⁴ Kolorem niebieskim zaznaczono wskaźniki, które osiągnęły wartości docelowe w 2014 r.

	i wsparciem szkoleniowym w zakresie ekonomii społecznej, w ramach Programu			
Dla celu szczegółowego 3.2:				
16.	Liczba partnerstw lokalnych z udziałem PES, które otrzymają wsparcie w ramach Programu		Kierunek interwencji 3.2.2 realizowany będzie od 2015 r.	60
Dla celu szczegółowego 3.3:				
17.	Liczba projektów innowacyjnych wspartych w ramach Programu		Kierunek interwencji 3.3.2 realizowany będzie od 2015 r.	10
Dla celu szczegółowego 4.1:				
18.	Liczba przeprowadzonych w ramach Programu badań dotyczących sektora ekonomii społecznej w regionie		Kierunek interwencji 4.1.1 i 4.1.2 realizowany będzie od 2015 r.	4
Dla celu szczegółowego 4.2:				
19.	Liczba kampanii promujących ekonomię społeczną zrealizowanych w ramach Programu	Dane ROPS, dane OWES	31	4
Dla celu szczegółowego 4.3:				
20.	Liczba programów edukacyjnych dotyczących ekonomii społecznej, których realizacja została wsparta w ramach Programu		Kierunek interwencji 4.3.1 realizowany będzie od 2015 r.	30

Podsumowanie

„Kujawsko-Pomorski Program na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020” ujmuje problematykę ekonomii społecznej jako istotny element rozwoju Województwa. Program jest zgodny ze *Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020- Plan Modernizacji 2020+*, a przez zaprojektowane działania przyczynia się do modernizacji sfery społecznej oraz wpływa na poprawę sytuacji mieszkańców województwa, zwłaszcza osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Poniżej podsumowano zrealizowane działania z podziałem na poszczególne kierunki interwencji.

Z uwagi na zaplanowany w Programie okres realizacji, sprawozdanie dotyczy tylko kierunków interwencji realizowanych w latach 2013-2014. Pozostałe działania, nie ujęte w niniejszym sprawozdaniu, realizowane będą od 2015 roku.

Priorytet 1	
Podniesienie zdolności do zatrudnienia osób defaworyzowanych na rynku pracy, z uwzględnieniem instrumentów ekonomii społecznej	
Cel szczegółowy 1.1	
Wsparcie na rzecz zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej	
Kierunek interwencji 1.2.2 Wsparcie finansowe umożliwiające powstawanie nowych podmiotów ekonomii społecznej i tworzenia w nich miejsc pracy.	Utworzono 26 podmiotów ekonomii społecznej , w tym: - 1 ZAZ, - 2 KIS-y, - 23 spółdzielnie socjalne.
Priorytet 2	
Wsparcie sektora ekonomii społecznej poprzez działania na rzecz jego skutecznego i efektywnego funkcjonowania	
Cel szczegółowy 2.1	
Wzrost poziomu wiedzy i umiejętności kadry PES	
Kierunek interwencji 2.1.2 Systematyczne doskonalenie i doszktałanie kadr PES.	Zrealizowano 117 działań (szkolenia, wyjazdy studyjne, transfer wiedzy) łącznie dla 1083 przedstawicieli/ pracowników PES oraz 5759,5 godzin doradztwa dla PES.
Kierunek interwencji 2.1.3 Udostępnianie informacji o podmiotach oferujących szkolenia i doradztwo dla PES i osób zainteresowanych uzyskaniem wsparcia w ramach ekonomii społecznej (bank informacji).	ROPS w Toruniu: - utworzył 1 zakładkę na stronie internetowej ROPS poświęconą wsparciu ekonomii społecznej, - umieścił dane kontaktowe 6 OWES funkcjonujących w ramach PO KL 7.2.2, - opracował 4 informacje do kalendarza wydarzeń o zaplanowanych szkoleniach, itp.
Cel szczegółowy 2.2	
Promocja marki i jakości PES	
Kierunek interwencji 2.2.2 Upowszechnianie wysokiej jakości usług i produktów PES w regionie kujawsko-	W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014: - promowano produkty i usługi PES na

<i>pomorskim</i>	3 portalach internetowych, - zrealizowano 38 działań , których odbiorcami było ponad 12.000 osób .
Cel szczegółowy 2.3 Rozwój infrastrukturalnego systemu wsparcia ekonomii społecznej w województwie	
Kierunek interwencji 2.3.1 Rozwój kompleksowego wsparcia PES, w tym spółdzielni socjalnych, opartego na sieci ośrodków wsparcia ekonomii społecznej, dostępnych w każdym powiecie.	ROPS w Toruniu: - przeprowadził 1 konkurs w ramach 7.2.2 PO KL, - wyłonił w konkursie 6 OWES-ów .
Kierunek interwencji 2.3.2 Wspieranie i upowszechnianie instrumentów finansowych dla PES poprzez rozwój oferty dotacji, pożyczek i poręczeń skierowanych do PES.	W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014: - udzielono pożyczek 7 podmiotom ekonomii społecznej o wartości 348 432,00 zł (wartość poręczeń 27 000,00 zł.), - wsparcie finansowe w formie dotacji można było uzyskać w 9 projektach PO KL .
Kierunek interwencji 2.3.3 Stałe doradztwo dla PES.	Udzielono 1405,5 godzin doradztwa dla 147 osób, 81 podmiotów ekonomii społecznej oraz 5 grup inicjatywnych.
Kierunek interwencji 2.3.4 Upowszechnienie standardów i mechanizmów certyfikacji w podmiotach tworzących system wsparcia dla PES.	ROPS w Toruniu: - opracował 2 informacje na stronę internetową dotyczące akredytacji OWES, - zamieścił na stronie internetowej 8 dokumentów związanych z procesem AKSES (standardy, regulaminy, formularz samooceny, kartę audytu, wzór wniosku, alokację audytów, zarządzenie).
Cel szczegółowy 2.4 Rozwój instytucjonalnego wsparcia ekonomii społecznej w regionie	
Kierunek interwencji 2.4.1 Koordinowanie na poziomie województwa działań na rzecz ekonomii społecznej w regionie.	ROPS w Toruniu: - zorganizował 2 edycje Kujawsko-Pomorskiego Forum Ekonomii Społecznej, - przeprowadził 7 spotkań z przedstawicielami OWES, - opracował 4 informacje do kalendarza wydarzeń, - opracował 10 artykułów do biuletynu, - wydał 1 biuletyn w nakładzie 1000 szt. - zorganizował 29 działań (spotkań, szkoleń, wyjazdów studyjnych) dla 564 osób, - przygotował łącznie 37 informacji na stronę internetową.
Kierunek interwencji 2.4.2 Inspirowanie i wspieranie funkcjonowania reprezentacji środowiska ekonomii społecznej i jej otoczenia (w formie lokalnych i regionalnych zespołów np. ekonomii społecznej).	W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014 : - zorganizowano 5 spotkań dot. lokalnych zespołów np. ekonomii społecznej dla 86 osób, - funkcjonował 1 zespół lokalny ds. ekonomii społecznej – zespół ds. Monitoringu programu współpracy GMT z podmiotami ekonomii społecznej.

<p>Kierunek interwencji 2.4.3 Wdrożenie struktury i mechanizmów stałej wymiany wiedzy i doświadczeń na rzecz ekonomii społecznej na płaszczyźnie krajowej i międzynarodowej (np. wizyty studyjne, prezentacje dobrych praktyk, Kujawsko-Pomorski Portal Ekonomii Społecznej/strona internetowa).</p>	<p>Zrealizowano:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3 projekty współpracy ponadnarodowej w obszarze ekonomii społecznej, - 58 działań dla ponad 34 000 odbiorców (OWES-y), - 2 edycje Kujawsko-Pomorskiego Forum Ekonomii Społecznej.
<p>Kierunek interwencji 2.4.4 Wdrożenie stałego mechanizmu monitorowania i oceny działania systemu wsparcia w oparciu o funkcjonujące standardy.</p>	<p>Z uwagi na opóźnienia w ogłoszeniu przez MPiPS pierwszego naboru wniosków w ramach systemu akredytacji standardów działania i usług Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej, kierunek interwencji 2.4.4 będzie realizowany od 2015 roku.</p>
<p>Kierunek interwencji 2.4.5 Monitorowanie i konsultowanie rozwiązań prawno-instytucjonalnych tworzonych przez władze krajowe.</p>	<p>W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014 przedstawiciele ROPS, w szczególności Dyrektor, uczestniczyli w 4 posiedzeniach Konwentu Dyrektorów ROPS.</p>
<p>Kierunek interwencji 2.4.6 Upowszechnianie i inicjowanie nawiązywania kontaktów PES z biznesem (np. Targi Ekonomii Społecznej).</p>	<p>W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014 zrealizowano 50 działań dla ok. 5000 osób.</p>

<p>Priorytet 3 Współpraca podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną i innymi podmiotami</p>	
<p>Cel szczegółowy 3.1 Wzmocnienie roli ekonomii społecznej w rozwoju społeczności lokalnych</p>	
<p>Kierunek interwencji 3.1.1 Popularyzowanie ekonomii społecznej i PES wśród przedstawicieli samorządów lokalnych regionu, mediów, służb zatrudnienia i służb społecznych</p>	<p>W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014 zrealizowano ok. 100 działań dla ponad 5000 osób.</p>
<p>Kierunek interwencji 3.1.2 Działania na rzecz zwiększenia udziału PES w realizacji zadań publicznych w tym upowszechnianie mechanizmów zamawiania usług i produktów PES m. in. z zastosowaniem klauzul społecznych.</p>	<p>W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014 zrealizowano 51 działań dla 1531 osób.</p>
<p>Kierunek interwencji 3.1.3 Wzmocnienie udziału PES w tworzeniu regionalnych i lokalnych rozwiązań prawnych na rzecz ekonomii społecznej (strategie, programy, plany działań).</p>	<p>W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 39 samorządów lokalnych uwzględniło problematykę ekonomii społecznej w dokumentach, - OWES-y uczestniczyły w 18 działaniach dla 540 osób.
<p>Cel szczegółowy 3.2 Rozwój lokalnych partnerstw na rzecz ekonomii społecznej</p>	
<p>Kierunek interwencji 3.2.1 Upowszechnianie idei tworzenia lokalnych partnerstw z udziałem PES.</p>	<p>W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zrealizowano 50 działań dla 1731 osób,

	- partnerstwa na rzecz ekonomii społecznej funkcjonowały w 25 gminach.
Cel szczegółowy 3.3	
Rozwój form współpracy i wsparcia PES ze strony samorządów lokalnych i innych partnerów	
Kierunek interwencji 3.3.1 <i>Rozwijanie współpracy pomiędzy PES a instytucjami rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej.</i>	W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014: - zrealizowano 101 działań dla 944 osób , - 24 Ośrodki Pomocy Społecznej z regionu rozwijały współpracę pomiędzy PES a instytucjami rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej.

Priorytet 4	
Wzrost świadomości społecznej wśród mieszkańców regionu na temat ekonomii społecznej	
Cel szczegółowy 4.1	
Monitorowanie wpływu ekonomii społecznej na włączenie społeczne	
Kierunek interwencji 4.1.1 <i>Wdrożenie mechanizmów stałego monitorowania PES i efektów ich działań, służących włączeniu społecznemu, w tym zatrudnienia.</i>	W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014 opracowano 1 ankietę do spółdzielni socjalnych z województwa kujawsko-pomorskiego.
Cel szczegółowy 4.2	
Popularyzacja ekonomii społecznej w społeczeństwie regionu	
Kierunek interwencji 4.2.1 <i>Realizacja regionalnych i lokalnych kampanii promocyjno-informacyjnych dotyczących ekonomii społecznej za pomocą mediów tradycyjnych i elektronicznych oraz portali społecznościowych.</i>	W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014 zrealizowano 31 działania/kampanie promocyjno-informacyjne.
Kierunek interwencji 4.2.2 <i>Realizacja stałych wydarzeń promujących ekonomię społeczną na poziomie regionalnym i lokalnym (m. in. Forum Ekonomii Społecznej).</i>	W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014 zrealizowano 2 edycje Kujawsko-Pomorskiego Forum Ekonomii Społecznej.
Cel szczegółowy 4.3	
Włączanie wiedzy na temat ekonomii społecznej do systemu kształcenia formalnego i nieformalnego	
Kierunek interwencji 4.3.2 <i>Organizacja regionalnych konkursów wiedzy o ekonomii społecznej w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych (organizator konkursu – Samorząd Województwa).</i>	W ramach kierunku interwencji w latach 2013-2014 OWES-y przeprowadziły 21 spotkań edukacyjnych dla młodzieży w 6 miastach.

Zgodnie z założeniami „Kujawsko-Pomorskiego Programu na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020” rezultaty działań (wskaźniki), które zostały wyszczególnione w Programie mają zostać osiągnięte do 2020 roku.

Z uwagi na duże zaangażowanie podmiotów w realizację Programu niektóre ze wskaźników osiągnęły wartości docelowe już w 2014 roku. Do wskaźników tych należą:

- *Liczba PES, których pracownicy/członkowie skorzystali ze wsparcia szkoleniowo-doradczego świadczonego przez OWES w ramach Programu,*
- *Liczba OWES w regionie,*
- *Liczba gmin objętych działaniami upowszechniającymi i wsparciem szkoleniowym w zakresie ekonomii społecznej w ramach Programu,*
- *Liczba kampanii promujących ekonomię społeczną zrealizowanych w ramach Programu.*

Aneks nr 1 Baza OWES

Infrastrukturalne wsparcie ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim

Subregion nr 1 (Powiaty: sępoleński, nakielski, bydgoski ziemski, Miasto Bydgoszcz)

Beneficjent: **Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA**

Tytuł projektu: **Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej III**

Strona internetowa projektu: www.kpowes.org.pl

Termin realizacji projektu: **od 1 lipca 2013 r. do 30 czerwca 2015 r.**

Subregion nr 2 (Powiaty: tucholski, świecki, grudziądzki ziemski, Miasto Grudziądz)

Beneficjent: **Fundacja Gospodarcza Pro Europa**

Tytuł projektu: **Kujawsko-Pomorski Inkubator Przedsiębiorczości Społecznej**

Strona internetowa projektu: www.fundacja-proeuropa.org.pl

Termin realizacji projektu: **od 1 września 2013 r. do 31 sierpnia 2015 r.**

Subregion nr 3 (Powiaty: żniński, inowrocławski, mogileński)

Beneficjent: **Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy**

Tytuł projektu: **Kujawsko-Pałuckie Centrum Ekonomii Społecznej**

Strona internetowa projektu: www.kpces.byd.pl

Termin realizacji projektu: **od 1 października 2013 r. do 30 września 2015 r.**

Subregion nr 4 (Powiaty chełmiński, aleksandrowski, toruński ziemski, Miasto Toruń)

Beneficjent: **Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży**

Tytuł projektu: **Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Toruniu**

Strona internetowa projektu: www.ecwm.org.pl

Termin realizacji projektu: **od 1 września 2013 r. do 31 sierpnia 2015 r.**

Subregion nr 5 (Powiaty radziejowski, lipnowski, włocławski ziemski, Miasto Włocławek)

Beneficjent: **Centrum Edukacji i Kultury Zenit**

Tytuł projektu: **Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej „SUKCES”**

Strona internetowa projektu: www.cezenit.pl

Termin realizacji projektu: **od 1 sierpnia 2013 r. do 31 lipca 2015 r.**

Subregion nr 6 (Powiaty wąbrzeski, brodnicki, golubsko-dobrzyński, rypiński)

Beneficjent: **Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw
Pozarządowych TŁOK**

Tytuł projektu: **Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej**

Strona internetowa projektu: www.owies.eu

Termin realizacji projektu: **od 1 sierpnia 2013 r. do 30 września 2015 r.**

Aneks nr 2 Operatorzy środków finansowych w ramach PO KL 7.2.2 w latach 2013-2014

Projekty wybrane do realizacji w ramach Poddziałania 7.2.2 realizowane w 2013 i 2014 roku - w ramach których udzielono wsparcia finansowego umożliwiającego powstanie nowych podmiotów ekonomii społecznej							
	Numer umowy/aneksu/decyzji	Nazwa beneficjenta	Tytuł projektu	Data rozpoczęcia realizacji projektu	Data zakończenia realizacji projektu	Wartość projektu (w PLN)	Spółdzielnie socjalne założone w roku 2013/2014
1	POKL.07.02.02-04-001/13-00	Fundacja Gospodarcza Pro Europa	Kujawsko-Pomorski Inkubator Przedsiębiorczości Społecznej	2013-09-01	2015-09-30	1 399 881,00	1.GRUDZIĄDZKA SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA "LAJMA" 2.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA SAMI-PACK 3.NADWIŚLAŃSKA SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA PLUS
2	POKL.07.02.02-04-002/11-00	Centrum Edukacji i Kultury "Zenit" - inż. Ryszard Girczyc	Włocławskie Centrum Wsparcia Ekonomii Społecznej	2012-01-01	2013-12-31	1 871 541,76	1.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA "VOTRE" 2.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA "RAJ"
3	POKL.07.02.02-04-007/11-00	Fundacja Ekspert-Kujawy	Spółdzielnia socjalna szansą dla Ciebie	2012-01-01	2014-04-30	1 189 156,32	1.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA TV ŻNIN 2.NIESZAWSKA SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA BUDOWLANI 3.INOWROCŁAWSKA SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA 4.SPÓŁDZILENIA SOCJALNA ROZETA 5.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA ELEKTRO-ENERGIA
4	POKL.07.02.02-04-007/13-01	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA	Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej III	2013-07-01	2015-06-30	1 371 716,92	1.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA ART DECO 2.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA NOTEĆ 3.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA KORONOWIANKA 4.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA STARY ARSENAŁ
5	POKL.07.02.02-04-009/13-00	Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Toruniu	2013-10-01	2015-09-30	1 351 194,72	1.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA CULMEN 2.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA KULTURHAUZ

6	POKL.07.02.02-04-011/11-00	Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych "Tłok"	OŚRODEK WSPARCIA INICJATYW EKONOMII SPOŁECZNEJ	2012-01-01	2014-12-31	3 049 909,00	1.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA "LUBICZANKA"
7	POKL.07.02.02-04-012/13-00	Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych TŁOK	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej	2013-08-01	2015-09-30	1 301 607,40	1.PŁUŻNICKA SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA "POMOCNA EKIPA" 2.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA "KOMTUR"
8	POKL.07.02.02-04-013/13-00	Centrum Edukacji i Kultury "Zenit"- inż. Ryszard Girczyc	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej "SUKCES"	2013-08-01	2015-07-31	1 308 588,18	1.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA ARTYSTYCZNI 2.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA MIX
9	POKL.07.02.02-04-019/13-00	Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy	Kujawsko - Pałuckie Centrum Ekonomii Społecznej	2013-10-01	2015-09-30	1 230 307,52	1.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA CZAKRAM 2.SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA "TWOJE SMAKI"
							23 spółdzielnie socjalne